

Linette A. Gibs

Subject: FW: Documents budget 2019
Attachments: 3 MvT BW2 2018 FINAL 09-11-2018 DEF 2e ENGLISH II.pdf; 3a BIJLAGE bij Memorie van Toelichting begroting 2019.pdf; 5 Advies RvA OB 2019 final.pdf; ENG. 3a BIJLAGE bij Memorie van Toelichting begroting 2019 (002).pdf; 3a ANNEX to Explanatory Note 2 e 2018 budget amendment.pdf

From: Ann A. Groen-Gumbs
Sent: Tuesday, November 27, 2018 3:07 PM

STATEN VAN SINT MAARTEN	
Ingek. 27 NOV 2018	
Volgnr.	151390/18-19
Par.	13 19

From: Peels, Arno [<mailto:Arno.Peels@sintmaartengov.org>]
Sent: Tuesday, November 27, 2018 3:06 PM
To: Ann A. Groen-Gumbs; Sarah A. Wescot-Williams
Subject: RE: Documents budget 2019

Good afternoon ladies,

Herewith the missing translations for Budget amendment 2018.
I also enclose the RvA advice for 2019 that was not enclosed yesterday as well.

This is all available info that was translated.

@ Ann: pls distribute.

Arno

From: Peels, Arno
Sent: Monday, November 26, 2018 6:25 PM
To: 'SXM STA Ann Groen-Gumbs' (ann.groen-gumbs@sxmparliament.org) <ann.groen-gumbs@sxmparliament.org>; Sarah A. Wescot-Williams (Sarah.Wescot-Williams@sxmparliament.org) <Sarah.Wescot-Williams@sxmparliament.org>
Subject: Documents budget 2019

<< File: ENG. 4 Toelichting Ontw Begr 2019 9-11-2019 FINAL.pdf >> << File: 2 ontwerp Landsverordening Begroting 2019.pdf >> << File: 3 MvT Landsverordening Begroting 2019.pdf >> << File: 4 Toelichting OB 2019 Staten versie.pdf >> << File: 5a Nader rapport OB 2019 181108 English version.pdf >> << File: 5a Nader rapport OB 2019 181108 NL versie.pdf >> << File: 6 Cft 201800219 artikel 11 OB 2019.pdf >> << File: 7 Cft 201800241 Verzoek aan Cft d.d. 7 november 2018 inzake advisering m.b.t. begroting 2019 Sint Maarten.pdf >> << File: 2a Getallenboek OB 2019 v4.pdf >>

This is the set of documents concerning budget 2019

National Ordinance for the second amendment of the National Ordinance Budget 2018 in connection with the financing of some changed policy goals, as well as on the basis of advancing insights and finally in connection with the revision of the multi-annual estimates on the basis of adjusted policy objectives

A. Explanatory Memorandum

1. Introduction

In front of you lies the draft National Ordinance for the second amendment of the National Ordinance Budget 2018 in connection with the financing of some changed or supplementary policy objectives, as well as on the basis of advancing insights and finally in connection with the revision of the multi-year estimates on the basis of adjusted policy objectives (hereinafter : budget 2018-02). A complex of factors underlies the most important changes in the 2018 budget, both with regard to the ordinary expense account and with regard to the capital expense account and the accompanying multi-annual estimates that are herewith submitted for approval. These factors are explained in the following.

The 2018 budget was drawn up and adopted under extreme conditions. Not only had the Country a few months ago been the victim of the devastating effects of two heavy hurricanes (Irma and Maria) that caused enormous damage and human suffering, but also politically and administratively, the extreme of our Country was required in that period, which among other things led to a few changes in Government within a relatively short period of time, while there was a particularly great time pressure on establishing the 2018 budget, also from the Netherlands.

The budget 2018 can be described as a well-founded estimate of expected and probable developments on the vast majority of the budget items, whereby the policy interpretations logically became somewhat in the background. There is no question of any experience with the magnitude of this disaster and its consequences for the Country in a budgetary-technical sense, neither within the civil service nor within the administrative ranks.

In the meantime 10 months have elapsed from the financial year 2018 and an interim balance sheet can be made of the ever-evolving reality in relation to the adopted budget 2018. This has been done in connection with the first half-year of 2018, about which, as is known, also a report should be submitted to the Financial Supervision Board (hereinafter: Cft) within the framework of the prescribed progress reports.

The first half-year of 2018 has gone down well in terms of figures compared to the overall 2018 budget. Both on the revenue side of the budget and on the expenditure side, the results are better than the originally budgeted level for 2018 in this reference period.

Since the Government is committed to adequately and regularly informing the many involved partners of Sint Maarten (in addition to Parliament, the Netherlands, the Cft, the World Bank, the International Monetary Fund, Central Bank of Curaçao and Sint Maarten and others) of the development on the road to full recovery, the Government has decided to organize this budget amendment in such a way that this objective is paid attention to, apart from some changes that are necessary on the basis of changed policy objectives.

Sint Maarten is in a crisis situation in which budget deficits are expected to be unavoidable until 2020. With the related effect the need for liquidity support to be able to continue to fulfill the task. The in the opinion of the Government too strict financial supervision rules based on the Dutch Financial Supervision Act (hereafter referred to as: Rft) also limit the possibilities for raising finances, especially when they are urgently needed for, among other things, stimulating of the economic recovery or to support Government participations that have been in trouble as a result of hurricane damage. The Government has already begun to discuss this matter extensively with the State Secretary of the Ministry of the Interior and Kingdom Relations (hereafter: the Ministry of the Interior and Kingdom Relations), mr. Raymond Knops and other stakeholders including the Cft.

A financial recovery plan has been drawn up within the Ministry of Finance with the ultimate goal of realizing a financially healthy and stable Country Sint Maarten in the medium term. In this, the government makes a number of important and also necessary policy choices for the longer term

In the opinion of the Government, the solution of the recurrent budget bottlenecks, hurricanes or not, must be found primarily in a structural increase in the income level of Sint Maarten; an income level that has been stagnating for years, despite the limited growth that the economy was seeing before the hurricanes. These structurally higher revenues should form the basis for the intended stable financial housekeeping. In line with this, they contribute to the solution of existing bottlenecks such as payment arrears and the compensation of previous budget deficits in accordance with the Rft. Furthermore, they lead to a healthier liquidity position and above all offer the possibility to further develop our own mechanism until the desired level is reached.

The Government's administrative program 2018-2022, Building a Sustainable Sint Maarten, the implementation of the National Recovery and Resilience Plan (hereafter: NRRP) and the financial recovery plan form the cornerstone of the policy to be pursued for the coming years. The mutual coordination of these spearheads will be taken up in the coming months in order to provide insight into the mutual connections.

he fact that the numerical developments in the first half of 2018 presented a positive outcome compared to the overall 2018 budget 2018 is, in the opinion of the

Government, a sign of the enormous resilience of our society. The Government can only express admiration and gratitude for this. At the same time, the Government also experiences this circumstance as an incentive to further increase and accelerate its own efforts wherever possible in order to further support society on the road to full recovery and a better and financially more balanced future for Sint Maarten.

The current budget amendment is based on the one hand on changed policy intentions on a relatively limited number of components. The most important changes concern the processing of the now visible developments in the current reality in order to ensure that the 2018 budget will be more in line with it than it is at the moment. These estimations remain estimations in difficult times, but in the opinion of the Government they are realistic and, as far as possible, substantiated and justified.

The Government also proposes a budget amendment in the capital expenses account. With the accelerating recovery of Sint Maarten and the plans of the Government in terms of initiatives and projects to modernize and further develop the Government's household in order to be able to realize the necessary revenue increases at the lowest possible cost, the originally budgeted 2018 capital expenses account no longer suffices to meet the needs. The revised capital service 2018 is a mix of previously expressed investment needs, numerical adjustments of previous needs based on advancing insight and finally of new and necessary needs. Not all the investments recorded will be completed or settled in full in 2018, but the necessary obligations will still be entered into in 2018 after the financing has been secured.

Finally, the Government proposes a change in the long-term estimate for the Ordinary Expense account based on current insights. The recovery of Sint Maarten apparently runs a bit faster than expected. The Government observes this mainly in the development of Government revenues, such as tax revenues and other income categories. On the assumption that the Government has no reason at this moment to assume that this trend will be interrupted or will change radically under normal circumstances, the Government proposes to adjust the multi-annual estimate upward.

A multi-year estimate for the capital expense account is not yet considered possible at this moment. This is partly due to the discussions about its financing options and the coordination between the priorities from the NRRP and the extent to which the Trust Fund can provide for this at the World Bank. As stated, this coordination will be discussed within Sint Maarten within the foreseeable future.

The changed insights will of course also be reflected in the 2019 budget to be presented within the foreseeable future and they will be the most important reason for the delay in that process with regard to the legal deadlines.

The Government has already apologized to the legislative authority, but is convinced that a 2019 budget that is in line with reality can be considered more important than a timely but content-wise less correct version. The new insights lead to a picture in which financial development for the coming years is considerably less negative than expected until recently

The budget deficits are will reduce, the related liquidity support is becomes less, which means that the debt position will also develop less quickly than previously assumed, and it can no longer be ruled out that a balanced budget can be achieved by the year 2020, although the Government does not yet want to reflect this in the multi-annual estimates because of the high level of uncertainty of this issue at the moment

We hereby note that logically there is still great uncertainty as to the extent in which the economic recovery of Sint Maarten will actually manifest itself in 2019 and further years, as expressed in particular in the multi-annual estimates.

1. Accountability

The Country Sint Maarten is a once again in a crucial phase within her still very young existence. From October 10, 2010 onwards, the Country was confronted with shortages in the realization of budgets and other (financial) issues, such as with regard to the sustainability in the long run of the existing health insurance and pension schemes and increasing payment arrears, even leading to an administrative instruction by the Kingdom Council of Ministers in 2015. Just when a change for the better seemed to be visible, Sint Maarten was hit by hurricanes Irma and Maria in 2017 with all its disastrous consequences.

The financial recovery plan, which emphasizes the realization of substantial budget surpluses in the future in order to arrive at structurally sustainable public finances, as a result of which the deficits of the past and the current period can be compensated in the sense of the Rft and in which the loans for liquidity support can be repaid and payment arrears can be eliminated, was recently presented.

These objectives can only be achieved by increasing our revenues while simultaneously limiting our expenses.

In the Government's opinion, the most important project in this context is the complete restructuring of the tax department in which new modern IT applications, revised processes and procedures as well as an upgrading of the formation will have to contribute to, in particular, the raising of compliance, which is the most important underlying cause for the rather low current income compared to other countries. This project will be started up in 2018 with a 0(zero)-phase, a phase in which the basic data bank files will be reviewed with regard to data of all taxpayers and in which existing arrears with additional support will be eliminated. In 2018, however, this will not yet have any effect on the income budget of the ordinary expense account.

Also in 2018 a project will be started to identify the possibilities for additional cost saving and revenue increasing measures

The Government is with respect to this issue of the opinion that the measures to be taken should be fair, defensible and also bearable for our population after all they have experienced. On the other hand, everyone on Sint Maarten will have to make his or her contribution to a financially healthy Country. The way in which we have operated as a Country from October 10, 2010, does not offer – in the opinion of the Government - any scope for healthy and stable future in a financial sense.

Moreover, the additional measures identified from this project will only be included in the 2019 budget through a 2019 budget amendment as the 2019 budget will soon be submitted with the exclusion of these entries in order not to frustrate the budgetary process again.

The Government therefore foresees declining budget deficits and a decreasing need for liquidity support for the coming years. At the same time, the Government has now entered into consultations with the Netherlands in order to gain more room for raising financing in the light of, among other things, the still existing gap between the estimated NRRP costs and investments and the resources available to date.

The Government is currently working on the elaboration of a number of larger projects that will eventually contribute to the desired financial health and stability of the Country and to the further development of Government economy and society as a whole. These are projects indeed of which the implementation has been foreseen in view of the Government administrative program within the coming years. In addition to the tax department, this involves the drastic improvement of the financial housekeeping, including the replacement of systems and the tightening of financial management, the re-examining of the way of operation within all ministries, their existing processes and procedures in use, their currently used technological tools and reviewing the desired formation in the light of the new insights.

In addition, the best approach will also be taken to actually attract the required manpower, which has been a major problem for the organization for years. These intentions are mentioned here as an explanation of the main lines of the policy priorities chosen by the Government towards the future in addition to the reconstruction and in the context of the further implementation of the Government Administration Program 2018 - 2022. Moreover, the aforementioned initiatives represent only a limited part of the initiatives as included in the Government Administration Program.

As stated, the Government will start in 2018 with some of the projects mentioned. The consequences of this can only be found in the proposed changes to the 2018 capital expenses account of the budget and also in the multi annual perspective, since the effects will only manifest themselves positively in the future.

The proposed budget amendment 2018 for the ordinary expenses account consists on the one hand of an adjustment of income and expenditure as a result of the trend developments that have become visible during the first half of 2018, as well as some adjustments based on a limited number of policy initiatives.

In the following, a general explanation will be given per section of the proposed changes to the budget 2018, followed by an explanation of the amendments in the multi-annual estimate.

In this budget amendment no attention is paid to changes based on the setting up of the project organization to implement the NRRP. Although this is financed wholly or for the most part by the Netherlands and the Trust Fund, the rules stipulate that in such a case both the income and the expenses are made transparent. However, due to the lack of sufficient quantified data, this has not yet proved to be possible.

3. General explanation of the second budget amendment 2018

3.1. Budget amendment 2018 ordinary expenses

Revenues 2018

The revenues of Country Sint Maarten up to and including the month of August 2018 developed in total better than foreseen in the 2018 budget with the more limited knowledge at the time. Within the revenues, there are categories that show a negative deviation compared to the budget of 2018 and income categories that do significantly better. The most important items with a positive development concern the wage tax, the profit tax and the turn-over tax.

In view of the damage suffered by the various Government participations and the decline in economic activity, the Government has decided to deduct an amount as a provision for bad debts from the anticipated concession income where the Port and Bureau Telecommunication and Post (hereinafter: BTP) are concerned.

On the basis of the actual figures up to and including August 2018, the Government has made a new estimate of the expected income for the whole of 2018, taking into account the expected pattern of the season. This has been done as far as possible in a responsible and expert manner.

The differences in totality and by type of income are such that the Government has decided to adjust the 2018 budget accordingly, especially as many local and international parties, including the Kingdom Council of Ministers, are extremely involved and would like to be kept informed of the actual developments. In addition, it should be clear that in the opinion of the Government, a budget should reflect the policy to be pursued in combination with a manifesting reality, even if it is not or not purely based on policy.

As stated earlier, the Government sees this development primarily as a sign of the resilience of our society and a result of all efforts of our people to date. The Government can only be grateful and proud of this.

Finally, an amount of NAf 489,807 has been accounted for out of the proceeds of the Ministry of General Affairs with regard to compensation of the personnel and other costs related to the founding and equipping of the Integrity Chamber. These start-up costs are still paid by the Netherlands in accordance with the agreements. These costs are also accounted for in the expenditures under personnel costs and extra operating costs.

Expenses 2018

On the expenditure side of the budget, the personnel costs have been adjusted downwards, also on the basis of the manifesting reality to date in 2018.

The main reason for the under-spending is the failure to fill in a large number of existing vacancies within the various ministries on time, which logically has a lowering effect on the actual expenditure in relation to the budget. This not only concerns wage costs, but also, of course, the related social security contributions, pension premiums and the like in so far as it concerns employer contributions.

The Government has chosen to keep a number of more or less critical vacancies in the budget. In addition, a global estimate has been made of staff changes to be implemented with a financial effect in which a certain backlog has occurred. This is partly to prevent the actual expenditure from being considered 'normal' in the context of future budgets.

For the fourth quarter of 2018, a limited cost savings were made in the budget amendment regarding the voluntary surrender of 10% of basic salary by members of Parliament and ministers. The budget amendment in question is based on a 100% participation by the parties involved for the final quarter of 2018. In the future, this measure will also be requested from secretaries-general, heads of service and cabinet directors. It should be mentioned here that the implementation is still being worked at.

Moreover, this measure will be continued in the financial year 2019, supplemented by the other cost-saving and revenue-increasing measures yet to be identified.

In addition, this budget amendment includes an additional expenditure item for 2018 of NAf 2 million to finance a pool of external expertise hired as included in the Government program. This pool can be deployed in a wide range of applications throughout the Government, depending on needs and expertise.

The budget of the Ministry of Justice has been increased by an amount of NAf 791.349 in connection with the agreements made with the Netherlands regarding the reimbursement of the costs of detainees still remaining in the Netherlands from 1 November 2018.

Finally, a cost item of NAf 1 million for 2018 has been included with the Ministry of Health, Social Development and Labor (hereafter: USA) for a subsidy to the Sint Maarten Medical Center (hereafter: SMMC) to fund the building permit for the new hospital. At the same time, the same amount has been included under the revenue from building permits on the revenue side.

The expenses for the design and layout of the integrity chamber to the amount of NAf 489,807 have already been explained above for the revenue and have been processed on both the revenue side and the expenditure side of the budget.

2.2. Budget change 2018 capital expenses account

In the initial budget 2018 investments were included, as well as the corresponding proposed loan, which already dated from the financial year 2017. After all, the loan for the amount of NAf 21.7 million that was raised for this was later renamed a 1st tranche for the necessary liquidity support 2017. The proposed investments were postponed and re-introduced in 2018 with a loan for that purpose. However, in its advice on the 2018 budget, the Cft indicated that it has made a reservation for the capital service due to insufficient explanations and specifications despite the fact that they were already approved in 2017.

The government then re-examined the 2018 capital service and, with the assistance of the various ministries, has come to a revised interpretation of this. On the one hand, this has to do with the insight that certain investments previously taken up in 2017 are no longer logical or desirable, such as the part-investments that were

taken up at that time in the refurbishment of parts of the then heavily affected House of Detention in which much more substantial investments will now have to be made. On the other hand, new investment needs have arisen in the meantime for which the obligations should in any case be entered into in 2018 as much as possible. These investments are mostly related to the start-up or already started projects, such as the restructuring of the tax authorities and the upgrading of the financial management.

The renewed capital budget 2018 therefore consists of a mix of aforementioned items, the amounts of which have been revised on the basis of advancing insights and a number of entirely new proposed investments.

The financing of the capital service involves a one-off special contribution of EUR 3,326,000 (NAf 6.8 million) from the Ministry of the Interior and Kingdom Relations received on the basis of "Article 8 Reconstruction Windward Islands" and intended for investments within Justice. The investments are not yet fully specified and are presented for the time being in the capital services in two destinations. In addition, money is available for the '1 tablet per child' project, which project is being implemented in phases.

2.3. Budget amendment multi-year estimates 2018 up to and including 2021 regular service

The revised multi-year estimate for the regular service largely consists of the further processing of the faster financial recovery that became visible in 2018 than that which was taken into account at the time of drafting the 2018 budget.

On the revenue side, based on current expectations for 2018, the government has opted for the point of departure that the recovery will continue to accelerate unabatedly in 2019, including through the reopening of hotel accommodations and the like that have been renovated or rebuilt. For the years 2020 to 2021, the government takes into account a flattening growth in revenues on the basis of recovery because it is likely to manifest itself particularly in 2018 and 2019.

However, revenues are expected to increase on the basis of the increased compliance via the tax service project and through the outcomes of the project for revenue-increasing and expenditure-reducing measures. The amounts included in the multi-year estimates are pure estimates and should at this moment be regarded more as target figures.

The total anticipated increase in revenue over a series of years is ultimately structurally higher than the NAf 50 million. The government considers that such a development is necessary in order to arrive at an acceptable income level in relation to the Gross Domestic Product (hereinafter GDP) and with a view to achieving sustainable public finances in order to meet all obligations.

On the cost side, a limited inflation factor is taken into account and also with a target of annual savings for a certain percentage. These cutbacks will have to be filled in by the ministries themselves on the basis of the annual expenditure ceiling per ministry to be set by the Council of Ministers.

Finally, on the cost side, account is also taken of a number of expenditure-increasing aspects such as the Justice Chain and a necessary increase in staff at the tax authorities.

In addition, an improvement will be implemented in the audit function of the tax authorities, whether or not in collaboration with Stichting Belasting Accountants Bureau and / or other parties. Extra funds will also be provided for this from 2019 onwards.

2.4 Budget changes multi-year estimates 2018 to 2021 capital expense accounts

The budget of the capital service still does not meet the requirements to be imposed on it, as also the Cft notes in 2018, leading to a reservation on the entire capital service for this financial year.

At the last moment, the government has made an improvement in the 2019 budget and will work seriously on this in the context of the 2020 budget preparation.

As already explained, there is currently also a clear and concrete alignment between the investments that are financed through the World Bank Trust Fund and the investments that have to go through the own capital service. This insight is still completely lacking at the moment. The coordination between NRRP, the government program and the budget will be worked out in the coming months.

The government will also make a proposal in a consultation with the Netherlands, which hopefully will take place in the fourth quarter, with regard to the capital service and the form in which it is enjoyed. The outcome of these consultations will increase the spending margin for Sint Maarten in our objectives.

All these developments make it impossible at the moment to produce a serious long-term estimate for the capital service in a responsible manner.

3. Financial paragraph

3.1. Changes to the National Ordinance Budget 2018

3.1.A Ordinary service 2018

Earnings 2018

The proposed amendment of the budget is almost entirely due to the fact that the reality of 2018 develops quite differently in terms of revenues than budgeted at the time. In addition, revenues are estimated from the contribution by the Netherlands to the costs of the integrity chamber under construction.

First half-year 2018

The first half-year report for 2018 shows that the total revenue in the first half year with a total of NAf 189.5 million developed considerably more positively than the budget for the same period of NAf 170 million. A higher yield therefore of NAf 19.5 million. In these total figures for the reference period (1st half year 2018), both windfalls and setbacks are present in relation to the budget and the revenue categories are examined.

With an amount of NAf 153.5 million NAf the tax revenues were 12.7 million higher than budgeted for 2018 (NAf 140.8 million). The biggest windfalls in this area were the tax revenues for the payroll tax, the profit tax and the tax on business turnover with a joint tax liability. income level of

NAf 135.5 million against a budget of NAf 126.2 million or a higher realization of NAf 9.3 million.

The income from licenses was NAf 6.2 million, an amount of NAf 0.8 million higher than the budgeted NAf 5.4 million. The budgeted revenues from concession fees amounting to NAf 6.0 million were not received in the first half of 2018, which, on a cash basis, was a setback in the first half of the year. However, the relevant amounts still have to be paid, as a result of which the income concerned is recognized as income for the entire year in the budget change. On the other hand, a provision is formed in part with regard to the concessions for the port and the BTP because of the uncertainty as to whether the parties are able to meet their obligations in time.

On the other hand, the bank license and casino fees were considerably higher than NAf 12.1 million, a positive difference of NAf 5.2 million. All other revenue types together also ensure a positive development. With a total amount of NAf 12.5 million compared to a budget of NAf 5.7 million, a windfall of NAf 6.8 million was noted.

The expectation for the whole year 2018

The government expects, without any special developments or calamities, that the trends visible in the first half of the year will continue in the second half of 2018 or even more explicitly manifest themselves in view of the slow but steady recovery.

The 2018 budget takes into account a seasonal pattern that is derived from the pattern known in normal circumstances. The revenues in the first half of the year are clearly higher than in the second half of the year, on the one hand due to the tourist high season and on the other hand due to the fact that certain revenues mainly occur in the first half of the year, such as motor vehicle tax and profit tax.

At the end of August 2018 the total income realized was approximately

NAf 250 million compared to a budget for the whole of 2018 of NAf 303.4 million. In concrete terms, this means that about 82.4% of the budget has already been realized on 2/3 of the budget year. The month of August 2018, belonging to the low season in the income budget, was well above the monthly budget, however, amounting to NAf 31 million.

The government has asked the Ministry of Finance to make a forecast for each yield type about the final outcomes for 2018 of the total revenue. This prediction, drawn up with the necessary caution, comes to round NAf 351.0 million or NAf 47.6 million more than budgeted.

In this forecast the average monthly income amounts to NAf 25 million in the period September to December 2018 of the NAf. 250 million at the end of August 2018 on the NAf 351.0 million for the whole of 2018. In view of the monthly averages in the 1st half-year and the month of August 2018 (over NAf 31 million), the government has decided to opt for this approach and to amend the 2018 budget accordingly. Obviously, the estimates remain and, depending on the developments in the coming months, reality may deviate considerably from this.

On balance, the budget adjustment for the 2018 revenue is an increase of NAf 47.6 million compared to the 2018 budget to an amount of NAf 351.0 million, to be specified as follows:

Opbrengsten 2018	Was	Wordt	Wijziging
Ministerie van Algemene Zaken			
Leges bev. & burg.stand (incl. Rijbew)	1,687,594	2,484,255	796,661
Afdracht inkomsten (paspoorten)	651,236	1,200,625	549,389
Parkeergelden	264,111	104,864	(159,247)
Orkaanpasjes en vuurwerk verg.	24,341	35,458	11,117
Opbr. Landscourant	8,452	1,505	(6,947)
Integriteitskamer bijdrage		489,807	489,807
Overige inkomsten AZ	10,200	0	(10,200)
Totaal Min. Alg. Zaken	2,645,934	4,316,514	1,670,580
Ministerie van Financien			
Loonbelasting	107,081,000	134,558,333	27,477,333
Inkomstenbelasting	(5,000,000)	(2,701,171)	2,298,829
Winstbelasting	13,837,646	16,402,908	2,565,262
Belasting op bedrijfsomzetting	96,503,000	108,781,099	12,278,099
Motorrijtuigenbelasting	8,110,028	9,212,770	1,102,742
Bank License Fees	21,618,800	23,270,862	1,652,062
Dividend Centrale Bank	0	0	0
Overdrachtsbelasting	3,962,112	8,065,069	4,102,957
Zegelbelasting	796,794	1,000,922	204,128
Diversen FIN	499,370	100,814	(398,556)
USONA	0	0	0
Overige Bijzondere Baten FIN	0	2,733	2,733
Totaal Min. Financien	247,408,750	298,694,340	51,285,590
Ministerie van Justitie			
Griffierechten	490,000	731,598	241,598
Boetegelden	254,324	330,267	75,943
Verblijfsvergunningen	2,563,681	2,563,681	0
Benzine Accijns	9,095,597	9,699,330	603,733
Deposito vreemdelingendienst	655,404	0	(655,404)
Verklaring V. Goedgedrag	90,545	125,050	34,505
Totaal Min. Justitie	13,149,551	13,449,926	300,375

As indicated, a provision has been formed for part of the concession revenue in this budget. The deposits for foreign nationals and collection of student loans are cash receipts, but no revenue for the Land. Therefore, these revenue categories are included at nil in this budget change. Furthermore, the proceeds from casinos have been adjusted from NAf 3.15 million to nil. The extra revenue from this item compared to previous years is not expected to be realized because this item was based on catching up from the past.

Tax revenues account for the largest part for the positive adjustment of the revenues with an increase of NAf 51.3 million. Within this, payroll taxes and corporate tax revenues in particular have a positive impact of NAf 39.8 million.

The budget for building permits includes the proceeds for the building permit for the new hospital (estimated at NAf 1 million) of which the subsidy is simultaneously included in the tangible costs under the subsidy grants to companies.

Finally, the government emphasizes once again that the new budget of the revenue is based on the expectations for the last 4 months of 2018 and is derived from the visible developments in the first 8 months of 2018. The reality for the whole of 2018 can be derived from these figures. still deviate if and insofar as this trend is interrupted for whatever reason.

Costs 2018

The cost budget 2018 will be adjusted on several points. Some of these changes affect all ministries, other adaptations take place at a specific ministry as the table below shows the changes:

Wijzigingen in begroting 2018	Ministerie	GEWONE DIENST UITGAVEN 2018		
		Was	Wordt	Vershil
Personeelskosten	Alle	227,777,349	216,224,403	-11,552,946
Rechts- en ander deskundig advies	Financien	99,501	2,099,501	2,000,000
Integriteitskamer operationele kosten	AZ	0	220,000	220,000
Verblijf gedetineerden in Nederland	JUST	0	791,349	791,349
Subsidie aan bedrijven	VSA	1,376,800	2,376,800	1,000,000
		229,253,650	221,712,053	-7,541,597

On balance, the expenses are reduced by NAf 7,541,597 and go from originally NAf 500,545,550 to modified NAf 493,003,952.

Staff costs

The budgeted costs 2018 are adjusted for a saving in personnel costs. In the first half-year report 2018 it was found that the actual expenses in that period were around NAf 102 million, approximately 11.9 million lower than the NAf 113.9 million for the first half-year of 2018. An analysis shows that this undercutting consists of a combination of the salary costs and the employer's social security contributions and pension premiums payable on this.

Furthermore, this analysis shows that the 2018 budget contains a large number of vacancies, partly also because of the number of departures after the hurricanes, which in terms of monetary value were sometimes budgeted for a whole year or a large part of the year, while it later turns out that the vacancy concerned whether it has not been completed at all or only later.

This is the main reason for the budgetary downturn during the first half of 2018 and also the reason to partly adjust the budget for 2018 on this point. On the other hand, it is known that necessary adjustments to the personnel administration sometimes take a long time before they are reflected in the payroll administration. This after-effects have also helped us to moderate the savings somewhat before 2018.

The government has used the premise that it does not prefer to try to bring everything exactly to reality as there are a relevant number of critical vacancies between the total number of vacancies. A (too) far-reaching adjustment in the direction of numerical reality as of today without taking other factors into account, such as the greatly delayed processing of certain changes, would then again call into question the forthcoming budget 2019 because it also included a number of vacancies Whether necessity will have to be filled in part will be logically expressed in money.

In addition, in anticipation of the individual signing of personal consent, the salaries of members of Parliament and Ministers have been reduced by 10% in the budget from 1 October 2018.

For parliament, this means a reduction of staff costs with

NAf 97,317 and for the ministers jointly from NAf 47,425 including the associated social charges.

The adjustment for the personnel costs in the budget 2018 is therefore less than the 11,6 million expected to be in 2018 on the basis of the figures up to and including the 3rd quarter for 2018. This is the effect of the vacancies that are still limited and the estimation of the delayed processing of certain changes to be made.

The total effect of these fiscal adjustments is, as mentioned, NAf 11.6 million as shown in the table below:

Gewijzigde personeelskosten	GEWONE DIENST UITGAVEN 2018		
	Was	Wordt	Verschil
Personeelskosten ministeries			
Bezoldiging	124,721,279	116,594,769	-8,126,509
Overwerk	4,954,348	4,933,848	-20,500
Vakantietoelage	8,117,607	7,600,285	-517,322
Diverse vergoedingen en toelagen	10,074,169	9,715,912	-358,257
Kindertoelage	1,087,785	1,048,481	-39,304
Pensioenbijdrage APS	23,678,585	22,226,080	-1,452,505
Compensatietoelage AOV/AWW	8,884,286	8,406,081	-478,205
Werkgeversbijdrage AVBZ	628,303	594,886	-33,417
Werkgeversbijdrage FZOG	897,823	837,775	-60,048
BZV	22,746,146	22,850,412	104,266
Duurtetoelage en VUT	5,409,620	5,409,620	0
Pensioenen ex-gezagsdragers	200,000	200,000	0
Onderstand bij wijze van pensioen	4,600,000	4,600,000	0
Overige personeelskosten	265,710	265,688	-22
Subtotaal *	216,265,661	205,283,837	-10,981,823
Parlement en hoge Colleges inclusief sociale lasten	11,511,688	10,940,566	-571,122
	227,777,349	216,224,403	-11,552,946

* is inclusief NAF. 269.807 aan extra personeelskosten integriteitskamer.

Material costs 2018

The adjustments to the material costs concern a few additions based on new policy intentions:

Item 43476 Legal and expert advice at the Ministry of Finance will be raised by 2018 for an amount of NAF 2.0 million due to the establishment of a so-called 'pool' of external expertise that will support the entire government organization and all ministries in subjects as policy development and the execution of projects in numerous fields of expertise. The setting up and structuring of this 'pool' is included as a policy proposal in the 2018-2022 government program due to the lack of experienced expertise in certain disciplines and partly because it has not been able to fill in technical assistance to alleviate this shortage. The 'pool' comes, according to, in accordance with the government program in the portfolio of the Minister of Finance and will be managed by the Stichting Overheidsaccountants Bureau (hereinafter: SOAB).

In the case of the VSA, a subsidy of NAF 1 million for the SMM is included under item 44301 Subsidy for companies for the costs of applying for the building permit for the new hospital. The corresponding revenue is simultaneously processed in the income from building permits.

In the case of justice, the item 'specific costs order and rest' has been increased by NAF 791.349 in connection with the accommodation costs of detainees in the Netherlands from 1 November 2018.

These items together have a cost-increasing effect of NAF 3.8 million.

The 2018 budget after amendment can be shown as follows per Ministry:

Begroting 2018 na wijziging per Ministerie	GEWONE DIENST	
	Uitgaven	Inkomsten
Alle bedragen in NAF.		
Parlement en Hoge Colleges van Staat	17,980,588	0
Ministerie van Algemene Zaken	75,972,989	4,316,514
Ministerie van Financien	57,656,862	298,694,340
Ministerie van Justitie	74,687,812	13,449,926
Ministerie van OCJS	125,612,653	336,212
Ministerie van VSA	76,939,317	2,409,962
Ministerie van TEZVT	25,580,708	24,935,532
Ministerie van VROMI	38,573,023	6,839,012
	493,003,952	350,981,498

The budget deficit for 2018 will decrease from NAF 197.1 million originally to NAF 142.0 or an improvement of NAF 55.1 million on the basis of the proposed changes.

The following two tables list the changes in the regular expenditure and income department per ministry as proposed in this draft.

Begrotingswijziging 2018 per Ministerie	GEWONE DIENST 2018 INKOMSTEN		
	Was	Wordt	Vershil
Alle bedragen in NAF.			
Gouverneur	0	0	0
Parlement en Hoge Colleges van Staat	0	0	0
Ministerie van Algemene Zaken	2,645,934	4,316,514	1,670,580
Ministerie van Financien	247,408,752	298,694,340	51,285,588
Ministerie van Justitie	13,149,551	13,449,926	300,375
Ministerie van OCJS	432,505	336,212	-96,293
Ministerie van VSA	2,824,660	2,409,962	-414,698
Ministerie van TEZVT	26,370,453	24,935,532	-1,434,921
Ministerie van VROMI	10,605,109	6,839,012	-3,766,097
	303,436,964	350,981,498	47,544,534

Begrotingswijziging 2018 per Ministerie	GEWONE DIENST 2018 UITGAVEN			
	Alle bedragen in NAF.	Was	Wordt	Verschil
Gouverneur		0	0	0
Parlement en Hoge Colleges van Staat		18,257,053	17,980,588	-276,465
Ministerie van Algemene Zaken		76,951,686	75,972,989	-978,697
Ministerie van Financien		58,478,063	57,656,862	-821,201
Ministerie van Justitie		74,187,115	74,687,812	500,697
Ministerie van OCJS		128,547,679	125,612,653	-2,935,026
Ministerie van VSA		77,569,935	76,939,317	-630,618
Ministerie van TEZVT		27,934,022	25,580,708	-2,353,314
Ministerie van VROMI		38,619,997	38,573,023	-46,974
		500,545,550	493,003,952	-7,541,598

3.1.B.1 Capital.1.B.1 Capital expense account 2018

The 2018 capital service, originally included in the 2018 budget, consisted of deferred investments from the previous year 2017, partly because the loan that was raised in 2017 (NAf 21.7 million) was subsequently reallocated to part of the liquidity support on the recommendation of the Netherlands. 2017 so that no investments could be made.

On the basis of consultations with the ministries, it has now been decided to make a change to the 2018 capital service, as a result of which it better matches the currently identified needs.

This implies on the one hand that investments have been included that were previously included in the capital service as intended investments but could not be realized due to the lack of financing, and on the other hand that new investment needs were included in this change. In summary, it can be concluded that the list has undergone the necessary changes. In addition to various investments that were already required for 2017 and are now being implemented in 2018, there are also various projects that are currently high priority or are already at an advanced stage in terms of preparation and start-up.

At the Ministry of General Affairs, in addition to a number of official cars, the necessary redesign of the office space has also been included since the often confidential nature of the work requires a different arrangement of workplaces than in any office environment. The digitization of old and new documents will also be stepped up, including scanners and licenses.

The necessary adjustments were made to the Ministry of Justice, partly because of the agreements with the Netherlands regarding the prison system. An amount of NAf 5.8 million has now been budgeted for refurbishing the facilities.

Due to a special donation under "Article 8 Reconstruction Windward Islands" an amount of EUR 3,326,000 (NAf 6.8 million) was received from the Ministry of the Interior and Kingdom Relations, which is intended for investments in the fleet, control room and ICT Services. At the moment of compiling this budget amendment,

the specification of the investments has not yet been determined and these revenues and expenses are presented in two lines.

The Ministry of Education Youth Culture & Sports (hereafter: OCJS) starts with the urgently needed refurbishment of various sports facilities, which will continue after 2018.

The changed capital service budget can be shown as follows:ensservice 2018

The 2018 capital service, originally included in the 2018 budget, consisted of deferred investments from the previous year 2017, partly because the loan that was raised in 2017 (NAf 21.7 million) was subsequently reallocated to part of the liquidity support on the recommendation of the Netherlands. 2017 so that no investments could be made.

On the basis of consultations with the ministries, it has now been decided to make a change to the 2018 capital service, as a result of which it better matches the currently identified needs.

This implies on the one hand that investments have been included that were previously included in the capital service as intended investments but could not be realized due to the lack of financing, and on the other hand that new investment needs were included in this change. In summary, it can be concluded that the list has undergone the necessary changes. In addition to various investments that were already required for 2017 and are now being implemented in 2018, there are also various projects that are currently high priority or are already at an advanced stage in terms of preparation and start-up.

At the Ministry of General Affairs, in addition to a number of official cars, the necessary redesign of the office space has also been included since the often confidential nature of the work requires a different arrangement of workplaces than in any office environment. The digitization of old and new documents will also be stepped up, including scanners and licenses.

The necessary adjustments were made to the Ministry of Justice, partly because of the agreements with the Netherlands regarding the prison system. An amount of NAf 5.8 million has now been budgeted for refurbishing the facilities.

Due to a special donation under "Article 8 Reconstruction Windward Islands" an amount of EUR 3,326,000 (NAf 6.8 million) was received from the Ministry of the Interior and Kingdom Relations, which is intended for investments in the fleet, control room and ICT Services. At the moment of compiling this budget amendment, the specification of the investments has not yet been determined and these revenues and expenses are presented in two lines.

The Ministry of Education Youth Culture & Sports (hereafter: OCJS) starts with the urgently needed refurbishment of various sports facilities, which will continue after 2018.

The changed capital service budget can be shown as follows:

Kapitaaldienst begrotingswijziging 2018

Alle bedragen in NAF.

Ministerie	Korte omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2018
		Oorspronkelijk	Gewijzigd
Parlement en Hoge Colleges van Staat			
Parlement	Huisvesting	300,000	300,000
Algemene Rekenkamer	Hard en software	55,000	55,000
Algemene Rekenkamer	Inrichting kantoor (meubilair)	6,000	6,000
Ombudsman	Workpro Fase 2	29,000	29,000
Ombudsman	Inrichting kantoor (meubilair)	40,000	45,000
Raad van Advies	Inrichting kantoor (meubilair)	50,000	50,000
		<hr/>	<hr/>
		480,000	485,000
Ministerie van Algemene Zaken			
Veiligheidsdienst Sint Maarten	Herinrichting gebouw en serverruimte	0	640,000
Veiligheidsdienst Sint Maarten	Dienstauto's	0	100,000
Afdeling FZ	Dienstauto's Ministers (7 stuks)	0	617,400
ICT	Digitalisering	0	117,000
ICT	Hard & Software , E-governance	0	1,129,000
ICT	PC's vervanging	0	243,000
ICT	Nieuwe en vervanging van hardware	3,498,481	1,101,600
DIV	Digitalisering	0	301,000
MR	Inrichting wachtruimte en vergaderzaal MR inc	0	800,000
Afdeling FZ	Dienstauto's (10 stuks)	282,454	450,000
Brandweer	Brandkranen	72,370	0
Burgerzaken	Kluis	60,000	0
		<hr/>	<hr/>
		3,913,305	5,499,000
Ministerie van Financien			
Belastingdienst	CRS systeem	0	2,000,000
Belastingdienst	Nieuwe belastingssystemen	6,000,000	6,700,000
Comptabiliteit	Nieuw financieel systeem ivm fin. Beheer	1,970,830	2,500,000
		<hr/>	<hr/>
		7,970,830	11,200,000
Ministerie van Justitie			
Korps Politie Sint Maarten	Forensisch laboratorium/ Verbouwnig	715,000	715,000
Grenshospitum	Herindeling kantoren	250,000	250,000
KPSM	Wederopbouw versterking grenstoezicht	0	5,518,800
KPSM	Wederopbouw KPSM	0	1,279,544
KPSM	Cameratoezicht	2,000,000	2,000,000
Gevangeniswezen	Afsprakenlijst herstel en verbetering gevange	-	5,778,750
Overige investeringen (oud)		1,060,000	-
		<hr/>	<hr/>
		4,025,000	15,542,094

Kapitaaldienst begrotingswijziging 2018

Alle bedragen in NAf.

Ministerie	Korte omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2018
		Oorspronkelijk	Gewijzigd
Ministerie van Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport			
Sport	Herstel en verbetering sportaccommodatie	0	3,500,000
Onderwijs	Realisatie kleine school	1,000,000	1,000,000
Onderwijs	1 tablet per kind	1,919,218	1,919,218
Studiefinanciering	Studiefinanciering	5,279,580	5,279,580
		<u>8,198,798</u>	<u>11,698,798</u>
Ministerie van Volksgezondheid, Sociale ontwikkeling en Arbeid			
Volksgezondheid	Gezondheidsinformatiesysteem	1,300,000	0
Ministerie van Toerisme, Economische Zaken, Vervoer en Telecommunicatie			
Statistiek	Purchase of Data Collection Tablets	0	55,000
Meteo	Weerradar	0	1,203,380
IDEZ	Office Furniture	0	49,000
EVT/Statistiek	Database	60,000	360,000
Statistiek	CPI systeem	180,000	100,000
		<u>240,000</u>	<u>1,767,380</u>
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieu			
Beh/NW	Lift station New Government Building	350,000	0
Beh / NW	Dutch Quarter Sewage 10th EDF	0	2,800,000
Beh / NW	Land Cay Bay (Sewage Treatment Plant/WTE P	0	850,000
Beh / NW	Hard Surfacing Trenches	0	2,500,000
Overige investeringen (oud)		2,400,000	0
		<u>2,750,000</u>	<u>6,150,000</u>
	Totaal	28,877,933	52,342,272
	Gefinancierd door		
	Afschrijvingen	14,120,341	14,120,341
	Overige middelen (USONA/BZK)	1,919,218	8,717,562
	Geldlening o/g	12,838,374	29,504,369
		<u>28,877,933</u>	<u>52,342,272</u>

Many of the investments included in the 2018 capital service relate to replacement of depreciated or decommissioned business assets or damaged and / or lost assets during the hurricanes.

Specific mention deserves the following capital service investments:

- In 2019 the lease contract between the government and the landlord for the premises in which the Parliament of Sint Maarten is currently housed. Given the current rent, it seems wise to realize alternative housing if possible. The preparation costs for this are included in the 2018 capital service for an amount of NAf 300,000;
- For the tax authorities, the implementation of an IT system has been budgeted for the introduction of the so-called 'Common Reporting Standard' which, in accordance with agreements within the OECD, will be used internationally in the future when exchanging data. From the Netherlands, technical assistance is provided for this;
- For the years 2018 to 2022, investments are foreseen for the complete restructuring of the tax authorities, both in IT and organizational terms, in terms of processes and administrative organization and in terms of manpower.

The total project costs are estimated at NAf 30 to NAf 35 million in these years. For 2018 a total amount of NAf 6.7 million has been included, of which more than NAf 5 million relates to a first payment for the new ICT and the rest to the preparation and

execution of the 0 phase: the checking of the base files and the eliminating the existing backlogs. This phase will continue in 2019;

d. The Finance Department of the Ministry of Finance has concluded that the existing software must be replaced urgently. This software is also used within the financial functions of the other ministries within the Government. This replacement is part of the plan to improve financial management with a lead time of around 2 years. For this project, an amount of NAF 2.5 million was budgeted in 2018, including package selection and partial purchase.

e. As indicated, an amount of approximately NAF 6.8 million has been received from the Netherlands to finance the strengthening of border control and for the reconstruction of the Police Corps Sint Maarten (hereinafter: KPSM). Because the composition of the exact investments is not yet known at this moment, this amount is included in 2 items in the 2018 capital service;

f. Between Sint Maarten and the Netherlands, several agreements were signed in October 2018 with regard to justice, focusing in particular on the prison system. The restoration of the prison at Point Blanche is a priority on the basis of these agreements in order to be able to accommodate the detainees now housed elsewhere. The investment required for this is estimated at NAF 5,778,750;

g. The camera surveillance introduced in the meantime, which was pre-financed from other funds, is due to the necessary obligation to repay these funds, now also included in the capital service 2018 for an amount of NAF 2 million;

h. Several sports facilities have been badly damaged by the hurricanes or deserve adjustment. For 2018, 1 accommodation has been selected in this context while others will be tackled from 2019 onwards. The required investment in recovery and expansion for the Raoul Illidge stadium amounts to approximately NAF 3.5 million;

i. In collaboration with Frans Sint Maarten it has been agreed to jointly invest in an improved weather radar. The share of Dutch Sint Maarten in this has been set at NAF 2.203.380 on the basis of the tender procedure;

j. The 'Dutch Quarter 10th EDF' project is being carried out with funding from European Development Funds. After the tendering procedure, the own investment expected from Sint Maarten appears to amount to NAF 2.8 million.

Proposed investments 2018 must be submitted to the Cft for testing against the set criteria. The loan application must also be submitted to the Cft at the same time for advice.

The capital service is a representation of investments that are purchased / required in a certain year. It is customary for loans to be secured for the financing of such investments, after deduction of the funds available through the ordinary service from depreciations on tangible fixed assets, since these are costs but not liquidity costs.

The capital services budget 2018 includes, after changes, investments up to a total amount of NAF 52,342,272. The funds to be raised on the basis of the modified capital service 2018 amount to NAF 29,504,369, for which we note for the good order that an amount of AFR 14.120.341 has been taken into account. However, this amount is not available in liquidity as a correction was also made for the amount of liquidity support needed for this amount. We will have to reach a solution for this in consultation with the Cft.

3.1.B.2 Money loan o / g

The revised budget for 2018 also affects the borrowings withdrawn.

An important effect is that the proposed budget deficit after amendment

NAf 142.0 million is considerably lower than the originally budgeted deficit of

NAf 197.1 million. As a result, the liquidity support to be borrowed will also be lower than originally thought. We now assume that for the regular service (liquidity support) up to NAf 142.0 million will be required and for the capital service NAf 29.5 million. The total of the loans for 2018 therefore amounts to a maximum of NAf 171.5 million.

As a result, the development of the loan portfolio can be shown as follows:

Leningen o/g							
	Vervalt	%	Begin Datum Periode	Interest 2017	Saldo 12/31/2017	Interest 2018	Saldo 12/31/2018
Nieuwe leningen							
Sint Maarten 2017		0.83	15-08-2017	-	21,705,000	180,152	20,258,000
Budget tekort lening 2017		0.00	28-01-2018	-	-	-	50,000,000
Sint Maarten 2018		2.95	15-12-2018			-	29,504,369
Liquiditeitslening eerste kwartaal 2018		0.00	01-09-2018				32,600,000
Liquiditeitslening tweede t/m vierde kwartaal 2018		0.00					109,422,276
Onvoorzien interest lasten			15-05-2018			1,499,494	-
Totaal nieuwe leningen				-	21,705,000	1,679,646	241,784,645
Bestaande leningen/betalingsregelingen							
Investerings 2011-2012	2034	2.375	01-01-2015	1,078,250	45,400,000	1,078,250	45,400,000
Investerings 2014	2029	2.250	01-01-2015	1,350,000	60,000,000	1,350,000	60,000,000
Government Building	2044	2.450	01-01-2015	980,000	40,000,000	980,000	40,000,000
Aankoop Emilio Wilson 3,5	2044	1.800	21-11-2014	534,180	28,653,334	515,760	27,630,000
Herfinanciering	2016	1.500		-	-	-	-
Herfinanciering	2023	0.500	01-09-2016	130,000	26,000,000	130,000	26,000,000
Totaal				4,072,430	200,053,334	4,054,010	199,030,000
Sint Maarten 2010	2020	2.50		1,250,000	50,000,000	1,250,000	50,000,000
Sint Maarten 2010	2025	2.63		1,929,375	73,500,000	1,929,375	73,500,000
Sint Maarten 2010	2030	2.75		2,160,702	78,571,000	2,160,702	78,571,000
Sint Maarten 2010	2035	2.88		1,437,500	50,000,000	1,437,500	50,000,000
Sint Maarten 2010	2040	3.00		1,500,000	50,000,000	1,500,000	50,000,000
Totaal				8,277,577	302,071,000	8,277,577	302,071,000
Totaal				12,350,007	523,829,334	14,011,233	742,885,645
Interest				12,350,007		14,011,233	

3.1.C Multi-year estimate ordinary service 2018 up to and including 2021

The multi-year estimates for the years 2018 to 2021 have also been adjusted.

These adjustments are based to a large extent on the same considerations that led to the previous second budget amendment 2018: better evolving revenues, changes in personnel costs and a few other cost components.

For the years 2018 and 2019, the long-term estimate foresees a substantial increase in income due to the ongoing recovery of the economy. From 2020, this growth will flatten to the current insights.

In addition, however, the multi-year estimate from 2019 includes new elements that are the result of projects to be started soon by the government on the basis of the government program, the recommendations from Sint Maarten (international partners) and projects that fit in with the NRRP triangle. Government program 2018-2022 as well as in the financially toned plan for a financially stable and healthy Sint Maarten.

The restructuring of the tax authorities is currently the most important project from a budgetary point of view. The related increase in compliance (meeting the obligations) will, according to experts, lead to substantial revenue increases.

At the same time, costs will also increase, but considerably more limited, on the grounds of the need to bring the workforce of the tax authorities up to the required level. The total increase in income from, on the one hand, the increase of compliance and on the other hand the better functioning of the service as a whole result in a structural increase of the income by NAf 50 million per year after a period of several years. This concerns an estimate that is based on the opinion of various experts.

The current start-up project 'Revenue-increasing and cost-saving measures' will normally also have a positive effect on the budgets of the coming years. The results to be achieved with these projects are included in the multi-year estimate, but are purely estimates since no well-substantiated interpretation can be given at this time. The government currently considers these amounts as targets (targets) that will be regularly reported in the future.

The multi-year estimate 2018-2021 after changes can be summarized as follows:

Meerjarenramingen gewone dienst 2018 t/m 2021	2018 na BW 2	2019	2020	2021
Opbrengsten basis	350,981,498	350,981,498	413,595,881	485,116,910
Bij: stijging op basis verder herstel economie		52,114,383	46,021,029	29,876,431
	350,981,498	403,095,881	459,616,910	514,993,341
Bij: compliance effect herstructurering belastingdienst		7,500,000	20,000,000	22,500,000
Bij: project inkomstenverhogende maatregelen		3,000,000	3,000,000	3,000,000
Bij: herziening belastingstelsel			2,500,000	0
Totaal inkomsten in het begrotingsjaar	350,981,498	413,595,881	485,116,910	540,493,341
Kosten basis	489,212,603	493,003,952	503,813,243	500,390,193
Inflatiecorrectie en andere wijzigingen tov 2018		14,002,656	5,038,132	5,003,902
Kostenbesparende maatregelen (vanaf 2020 1,5% van basis)			-7,557,199	-7,505,853
	489,212,603	507,006,608	501,294,177	497,888,242
Af: effect kostenbesparende maatregelen		-2,500,000	-2,500,000	-2,500,000
Af: effect verlaging pensioenpremie		-7,700,000	0	0
Bij: kosten 'pool' externe deskundigheid	2,000,000	2,000,000	1,000,000	-5,000,000
Bij" Extra subsidie SMMC voor bouwvergunning	1,000,000	-1,000,000	0	0
Bij: toename OZR kosten door algehele stijging kosten en tarieven		1,500,000	0	0
Bij: extra uitgaven auditteam belastingdienst		1,000,000	1,000,000	0
Bij: extra uitgaven belastingdienst (personeel)		0	2,000,000	1,000,000
Af: effecten 'achieve more with less' project		0	-2,000,000	-2,000,000
Bij: Extra uitgaven Justitie ivm gemaakte afspraken	791,349	3,506,635	-403,984	0
	493,003,952	503,813,243	500,390,193	489,388,242
Begrotingsoverschot/(tekort)	-142,022,454	-90,217,362	-15,273,283	51,105,099

The effects of compliance improvement in taxation and collection as well as in the long term significantly better and more effective operations of the tax authorities themselves are estimated by experts for possible income of at least NAf 50 million per year. In the multi-year estimate 2018-2021, this additional income will be realized in phases.

The revenue-increasing measures from the soon to be launched project are included in terms of objective for NAf 9 million, also gradually to be realized through a careful implementation where it is not ruled out that changes in legislation may be necessary.

In the proposed comprehensive tax reform, structural revenue increases are expected of NAf 2.5 million from 2020 onwards based on the simplifications implemented and a broadening of the tax base, which makes it easier to levy and collect audit techniques.

On the cost side, an annual inflation correction of 1% is taken into account, with which the wage steps are also financed.

At the same time, the aim is to limit the level of expenditures towards the future by annually reducing the expenditure ceiling per ministry by 1.5% per year from 2020, to be filled in by the relevant ministry.

The change in pensions on 1 January 2019 due to the increase in the retirement age and the introduction of the average pay system may be accompanied by a premium reduction of up to 18% from the current statutory level of 25% per year. The saving is therefore estimated at a structural NAf 7.7 million compared to the current level.

The costs of government health insurance (hereafter: OZR) are expected to increase structurally with NAf from 2019 onwards. 1.5 million compared to the current level due to higher medical expenses and rates.

There is also the intention to strengthen the control function of the tax authorities from 2019 through either a collaboration with the Audit Team Sint Maarten or other measures to this end.

An additional NAf 2 million per annum will be provided for the necessary expansion of the workforce at the tax authorities (Inspection) from 2020 onwards if the modernization project is already well on its way.

The project in which the business model is looked at per ministry, in connection with the processes and procedures, the automated support thereof and the formation is expected to ultimately lead to a cost reduction (phased) of NAf 4 million per year from 2020/2021 through 'achieving more with less' as described in the government program. This amount is a pure estimate, the revenues compared to the current reality could, for example, be considerably higher if a saving in personnel costs would result from greater efficiency and better systems.

In view of the recently signed agreements with the Netherlands regarding the prison improvement program and the plan of action for a safer society, for the time being 2019 additional costs will be taken into account up to an amount of around NAf 4

million per year for, among other things, study programs and the proposed program organization. to guide the improvement processes and the preparation of the new building of the prison.

3. Risks

The Government recognizes a number of risks with possible financial consequences for the Country. Although the majority of these risks arose during the pre-Irma period, adequate solutions must be formulated and implemented in time to limit or eliminate these risks, also in the context of reconstruction and the desired financial stability. The financial risks can materialize in the annual accounts of the Country or in later years.

Most recently, a report from the World Bank on the financial position of government participation GEBE N.V. (hereinafter: GEBE). It outlines the picture that GEBE will become insolvent in early 2019 because of the large monthly losses and the lack of liquidity to meet its obligations. The government will soon consider this situation in a solution-oriented sense, but it can not be ruled out that the government will also have to contribute financially to a solution and that it will then be relevant amounts.

It became clear earlier that different debts have emerged with an origin in the past. The largest items concern Social Insurance Insurance (hereinafter referred to as: SZV), General Pension Fund Sint Maarten (hereafter: APS) and Telem N.V (hereinafter: Telem) and are explained in more detail below. In addition, there are also a large number of creditors with payment arrears, which together comprise a substantial amount.

As far as SZV's debt is concerned, the settlement of the OZR over a series of old years ultimately seems to exceed NAf 25 million. The pension fund APS also filed a claim with the government amounting to NAf 20 million in connection with pension premiums that have been charged too little in the past due to a mistake on their part. The government is of the opinion that this claim, as correct, must in principle be met because it concerns the pensions of government officials. And finally there is a Telem claim that also originated in the gray past. The debt to Telem amounts to approximately NAf 32.5 million, of which NAf 7 million has been transferred from the division of the estate, over NAf 8 million legal interest calculated on this and the remainder came from the period of the Island Territory Sint Maarten. Debit will still be negotiated with Telem. These items, including the payment arrears, to the other creditors are currently being examined in more detail in order to arrive at definitive conclusions, but have already been largely included in the current draft 2016 financial statements. Payment arrangements will have to be made with the parties involved in view of the liquidity position.

The following risks were also taken from the third quarterly report 2018 (with some textual changes and additions):

Ministry of General Affairs

1. The Minister of General Affairs must take measures to reverse structural overruns in the area of facility services in the year 2019;

2. Once again during the first quarter of 2018 it became clear how vulnerable the ICT system is, and what the consequences are in the event of a cyber attack. Urgent and targeted measures must be taken to prevent these problems for the future. In the draft budget 2019, resources have been earmarked for this amount of NAf 1.5 million.

Ministry of Finance

1. The coverage ratio of APS is below the desired 105%. It is expected that in 2019 the proposed changes to the pension legislation will take effect, which will have a positive effect on the pension level of the APS and will lead to lower premium costs for the government amounting to approximately NAf 7.7 million;

2. Rising interest costs (within the public sector) where a progressive picture can be expected in the "post-Irma" period, coupled with an unchanged starting point with regard to the interest rate may lead to further deterioration of the liquidity position of Sint Maarten as well as the international ranking on the capital market. This has no direct consequences for the budget amendment 2018. This has been taken into account in the multi-year budget.

Ministry of Justice

1. The Ministry of Justice is faced with structural overruns of, for example, overtime and allowances with the Police Corps and the House of Detention, contractual obligations for the deployment of third-party personnel and the renting of housing for the Police Corps. The Minister of Justice must take measures to reverse structural overruns in the near future. The proposed budget amendment 2018 has not yet been taken into account here as these measures will first have to take shape in 2019 and the effect will only be visible after a certain period of time. However, it is important to start with the relevant measures in the short term. The possible effect of this can not yet be quantified;

2. In addition, it has been noted that the necessary improvement in the justice chain is proceeding too slowly. Additional funds will be needed for this in the near future. In the current budget amendment an extra item has been included for this in the ordinary service of approximately NAf 0.8 million compared to the original budget. This has been taken into account in the multi-year budget by including an additional cost item of NAf 4.2 million from 2019 onwards.

Ministry of OCJS

1. Although the funding system has been implemented with regard to subsidies to educational institutions, without any further measures from the Ministry of OCJS, excesses will also occur in the financial year 2018 and 2019. The exact amount is currently unquantifiable. However, this budget amendment 2018 is still based on the initially fixed budgeted subsidies for the schools.

Ministry of Health, Social Development and Labor (hereafter: USA)

1. SZV is currently consulting with regard to, among other things, the incurred costs of the Sickness and Accident Fund (hereafter: ZV / OV-fonds) and the Fund for Sickness Insurance for Public Pensioners (hereafter: FZOG-fund).

2. However, without any radical measures by the Minister of the VSA, including the introduction of a General Health Insurance (GHI), the Country's debt to SZV and the deficits in the sickness funds will increase further in the coming years;

3. At the end of 2016 a ruling was issued in a lawsuit whereby the Sociale Verzekeringsbank Curaçao (hereafter: SVB Curaçao) as legal successor of the Bureau Ziektekosten Verzekering (hereafter: BOD) at the Land Sint Maarten an amount of NAf 9.8 million plus the statutory interest. The Land had hereby argued that it had a claim against NAb Curaçao of NAf 1.9 million. The verdict comes down to the fact that in the first instance the claim of SVB Curaçao should have been discussed through the dispute settlement and this should be done if SVB Curaçao wants to continue claiming this amount. To date, no follow-up has been given by SVB Curaçao. This has no further effect on the 2018 budget as it relates to the division of property.

**Ministry of Tourism, Economic Affairs, Transport and Telecommunications
(hereinafter: TEZVT)**

1. For the years 2016 and 2017, BTP will still have an amount of approx. NAf. 1.2 million to be transferred to the Land. In addition, the Land still has receivables on the BTP of at least NAf over the previous years. 12 million.

The Minister, also bearing in mind the critical report of the Court, should pay specific attention to BTP, so that the transfer of financial resources to the Land is guaranteed. Of course, a new reality has arisen in the 'post-Irma' period, which may lead to 'worst-case' scenario solutions. This proposed budget amendment has been taken into account by including a provision for the concession fees for BTP.

**Ministry of Transport, Spatial Planning, Environment and Infrastructure
(hereafter: VROMI)**

1. The European Union is prepared to invest an additional EUR 7.0 million in the 11th European Development Fund (EDF). The co-financing from the Land for this project is still lacking. This will have to be further investigated in 2019.

5 Finally

Finally, the Government would like to point out that this may seem like optimistic scenarios, but on the other hand it is convinced that the initiatives discussed above are absolutely necessary to turn the tide, and in its opinion has applied the principle of prudence adequately and sees these scenarios also provide sufficient space to compensate for any setbacks.

Article wise

Article I

A. Changes the maximum amounts of the essential amounts in the budget (ordinary service expenses, regular service income, capital expenditure, capital income, loans taken out, loans lent)

B. The annexes, as laid down in the budget for 2018, are replaced with this article according to Amendment B.

Article II

It is proposed to grant retroactive effect to the present amending national ordinance up to and including 1 August 2018. The first transactions (receipts and expenditure) have been processed on or after that date. Cover for the expenditure is then given in the budget through the proposed retroactive effect.

After establishing the budget, the Cft has two weeks to exercise its powers under the Rft Curaçao and Sint Maarten.

Should the Cft issue an advice as referred to in Article 12. second paragraph. of the Rft, this article regulates that the entry into force will be suspended until the moment when the objections of the Cft have been removed, respectively a necessary budget amendment has taken place.

Because the entry into force is suspended, it is ensured that the present amending national ordinance and thus the budget is in accordance with Article 15 of that Kingdom Act, as well as with Article 21 of the Rules of Procedure for the Governor of Sint Maarten, before it actually takes effect.

The Minister of Finance

ANNEX to Explanatory Note 2 • 2018 budget amendment

Government response on the basis of article 11 advice from the Financial Supervision Council (Letter with reference Cft 201800215 dated 11 October 2018)

The Board of financial supervision Curaçao and Sint Maarten issued advice on the draft national ordinance in accordance with article 11 of the Kingdom Act on Financial Supervision of Curaçao and Sint Maarten (Rft). The explanatory memorandum to the draft national ordinance contains, in accordance with article 11 paragraph 2 of the Rft , the article 11 advice including an explanation to what extent and how this opinion has been taken into account.

This appendix includes the government 's response to the advice whereby the relevant text blocks are repeated for the benefit of the reader after which the government's response follows.

Response: meanwhile it has become clear after consultation with the Ministry of the Interior and Kingdom Relations that this is not deemed necessary in this case.

Although the Financial Supervision Board (hereafter: Cft) is of the opinion that the quality of the explanatory memorandum has increased, the Cft remains of the opinion that the substantiation of the revised budget is still insufficiently adequate.

Response: Since the explanatory memorandum to the budget amendment focuses on the adjustments in relation to the original budgets, the non-changed items on which this opinion is based are also logically inadequately explained.

The Cft is also of the opinion that the benefits are estimated to be realistic enough, but that the burdens are budgeted too high.

Response: The budgeted personnel costs have been further adjusted downwards by approximately NAf in the final version of the budget change due to unfilled vacancies. 2.5 million. The annual result expected on the basis of the figures up to and including the 3rd quarter of 2018 may still be a few million lower than currently budgeted. On the one hand, this also means that a number of vacancies, which are classified as critical, have been included in the budget. On the other hand, there is a considerable backlog in the formalization of decisions relating to the granting of periodicals, allowances and the like, which means that it is the moment of formalization. depends on when the relevant items will be expressed in the (salary) administration. This information was taken into account in the decision not to further reduce the budget on this point.

The Cft observes that investments have been budgeted in the 2018 capital service that could possibly be financed through the reconstruction fund and recommends that this approach be strengthened.

Response: We have adjusted the capital service 2018 by removing the budgeted item of NA f 18 million related to the landfill and the disposal of waste from it. In addition, a number of other adjustments were made, partly because of the recently signed agreements with the Netherlands concerning the improvement of the prison system.

CFT notes that the readjustment of casino revenue (NA f 3 million) will be motivated to have not yet adapted to the regulations in the area of tariffs and asks Sint Maarten to complete this short term regulations.

Reaction: it has now been established that the originally recorded NA f 3 million was based on earlier budgets and was part of a catch-up that had been carried out at the time and is not related to

regulations as such. On this basis, we believe that the current situation is adequately represented by the amounts budgeted under a different name (Hazard Gaming).

The Cft wonders whether the concession fees have been adequately budgeted, partly in view of the financial situation in which the parties concerned are.

Response: The explanation is that the budget amendment has been adjusted to make it clear that a provision has indeed been formed for part of these fees. The concession fee from GEBE will still be received this year by settlement with amounts owed to them.

The Cft recommends carrying out an analysis of the tax revenues for a better substantiation of the budgeted income.

Reaction: We think this useful advice is currently practically impossible to implement due to the lack of reliable and accessible data from the heavily outdated systems of which it is also known that the files are heavily polluted. With the planned restructuring of the tax authorities including new systems, we hope to be able to provide for this adequately and adequately in the near future.

The Cft determines that the undercutting of the total charges up to and including August 2018 amounts to an amount of NA f 26.3 million while the budget amendment in 2018 only to see a reduction in charges of 5.5 million NA f displays, and wonders whether the months of September / to December such a large increase showed that justify this adjustment is limited.

Reaction: the budgeted expenses have been reduced from a level of NA f 500.5 million to a level of NA f 493 million. The outlook based on the first 3 quarters of 2018 will be around NA f 480 million by 2018 . However, no account has yet been taken of a number of extra expenses included in the budget amendment relating to justice, the 'pool' of external expertise and the building permit for the new hospital. In addition, the previously expressed uncertainty about the moment when the necessary formal decisions are settled leads to additional personnel expenses. And finally, it is a well-known phenomenon that budget space is sometimes wasted just before the end of the year by still entering into commitments. Nevertheless, we are also of the opinion that the actual realization in 2018 could ultimately be lower than what is assumed in the budget, particularly in personnel costs. However, the right instruments are lacking to substantiate, calculate or approach this figure in the short term . An expenditure level of around NA f 485 million for 2018 seems more likely, however, so that there could then be an under-spending compared to the proposed budget with NA f 8 million or just under 2% of the budget .

The Cft then asks a few questions about budget cuts, namely the voluntary reduction of the salaries of members of Parliament and Ministers by 10% and the measure by which the allowances of cabinet members are reduced from a maximum of 25% to a maximum of 15%.

Response : In the Ministers decided to submit the said free will i ge measure individual involved because it logically can not be enforced. The voluntary cut them by States members and Ministers is currently in progress in that part of the Ministers h e n submitted letter have already signed the agreement, but not all. With regard to members of Parliament, no communication can be made about this since that process is currently taking place within Parliament. The cutbacks on cabinet costs were removed from the budget on the basis of formal legal arguments.

The Cft then asks a number of questions about the capital service 2018 and formulates the advice on how to adjust it.

Response: The capital service has been adjusted in the current design and expanded in terms of explanations.

In the Loans, interest charges and debt-to-GDP ratios, the Cft states that, in view of the exceptional situation, Sint Maarten may and may justify a temporary overrun of the debt ratio.

Response: Although we consider this in itself a positive signal on the part of the CFT, we still cling to the view that the said debts d ratio not as a tool as such is part of the Financial Supervision Act, in contrast to the interest burden norm. We, however, endorse the underlying idea of sustainable financial relationships, including in loans.

Finally, the Cft deals with the designation of the RMR from 2015 and states that the terms for compliance have now expired or will expire soon. The Cft advises to contact the RMR about this in order to make a new deadline negotiable.

Response: A letter was sent via BZK with the request in which a copy was sent to the Cft.

The Cft then discusses the risk paragraph included in the budget amendment and advises quantifying the risks where possible and indicating how these risks have been incorporated in the budget and which mitigation measures are being initiated.

Reaction: Where possible, we attempted to quantify the risks and, where possible, incorporate them into the budget where necessary, such as in the case of making a provision on the income from concession fees. In view of the fact that this component is new to the budget and requires the necessary attention in terms of improving the content, we will pay due attention to this in the near future.

Finally, the Cft calls the Dutch Quarter Sewage project and advises to increase the capital service to NA f 3.3 million.

Response: Based on the tender, the conclusion is that Sint Maarten 's own contribution will amount to NA f 2.8 million. This amount is now processed in the capital service.

BIJLAGE bij Memorie van Toelichting begroting 2019

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten advies uitgebracht op de ontwerpbegroting conform artikel 11 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De ontwerpbegroting (memorie van toelichting) bevat, conform artikel 11 lid 2 van de Rft, Het artikel 11 advies inclusief een toelichting in hoeverre en op welke wijze rekening is gehouden met dit advies. In deze bijlage is de reactie van de regering ten aanzien van het advies opgenomen waarbij de relevante tekstblokken ten gerieve van de lezer worden herhaald waarna de reactie van de regering volgt.

Oordeel

De toelichting op de ontwerpbegroting is goed leesbaar en in kwaliteit toegenomen ten opzichte van de toelichting op de ontwerpbegroting 2018. Het Cft is desondanks van oordeel dat niet kan worden vastgesteld of alle verwachte ontvangsten en uitgaven zijn opgenomen in de (meerjarige) begroting en dat deze niet toereikend zijn toegelicht. Als gevolg daarvan voldoet de ontwerpbegroting 2019 niet aan de criteria van ordelijkheid en controleerbaarheid. Hierdoor wordt niet voldaan aan artikel 15 lid 2 sub a, sub b en sub c van de Rft.

Op basis van de door Sint Maarten gerealiseerde inkomsten tot en met september 2018 en het historische seizoenspatroon concludeert het Cft dat de voor 2019 geraamde baten van ANG 413,6 miljoen circa 15% hoger zijn begroot dan naar verwachting over 2018 wordt gerealiseerd (ANG 360 miljoen).

Het Cft is van oordeel dat het realiseren van de begrote baten erg afhankelijk is van het herstel van de economie. De lasten lijken te hoog te zijn begroot. Zo bedroeg het structurele totaal aan lasten in zowel 2015 als 2016 circa ANG 455 miljoen en bedragen de totale lasten in de eerste helft 2018 circa ANG 233,5 miljoen.

De ontwerpbegroting 2019 toont ANG 502 miljoen aan lasten.

Reactie regering: *De begroting is naar aanleiding van deze constatering opnieuw doorgerekend. Zowel de baten als de lasten zijn bijgesteld. Het totaal lasten is nagenoeg ongewijzigd gebleven mede vanwege de extra verwachte kosten voor de gevangenis (Justitie).*

Ook wordt nog onvoldoende concreet beschreven welke kostenbesparende en opbrengst verhogende maatregelen in 2019 worden genomen om het tekort op de gewone dienst zo beperkt mogelijk te houden.

Reactie regering *Het beleidsvoornemen bestaat om zowel inkomsten te verhogen als kosten te verlagen. Aan de inkomstenkant vormt de hervorming van de belastingdienst de meest belangrijkste pijler welke ook is toegelicht in de begroting. Voor een aantal maatregelen aan de kostenkant gelden nog wettelijke beperkingen die eerst moeten worden weggenomen voordat de effecten kunnen worden ingeboekt in de begroting. Deze beleidsvoornemens kennen daarom op dit moment nog geen uitgebreidere toelichting.*

In de ontwerpbegroting worden de afschrijvingen niet langer als inkomsten op de kapitaaldienst opgevoerd. Dientengevolge is de leenbehoefte te hoog vastgesteld en het Cft vraagt u om dit aan te passen. De voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst zijn onvoldoende toegelicht, waardoor het Cft een algeheel voorbehoud op de kapitaaldienst maakt. Op de kapitaaldienst zijn daarnaast investeringen begroot die volgens Sint Maarten mogelijk via het wederopbouwfonds gefinancierd kunnen worden. Het Cft is van oordeel dat het uitgangspunt dient te zijn dat dergelijke investeringen niet via de kapitaaldienst worden (voor)gefinancierd en dat besluitvorming door de Steering Committee van het wederopbouwfonds wordt afgewacht.

Reactie regering: *De regering onderschrijft de constatering en heeft de kapitaaldienst aangepast door de eerder gepresenteerde redundante financiering weg te nemen.*

Toelichting

Gewone dienst: baten

Sint Maarten begroot ANG 413,6 miljoen aan baten, een stijging van ANG 62,6 miljoen ten opzichte van de (nog vast te stellen) tweede begrotingswijziging 2018. Deze stijging wordt voor ANG 52,1 miljoen verklaard door "herstel economie", voor ANG 7,5 miljoen door "compliance effect herstructurering belastingdienst" en voor ANG 3,0 miljoen door "inkomstenverhogende maatregelen". In de ontwerpbegroting is de stijging van de baten door "herstel economie" van ANG 52,1 miljoen verdeeld over de diverse baten die per ministerie zijn begroot. Echter, een toelichting op de uitgangspunten die zijn gehanteerd en op basis waarvan tot deze stijging is gekomen, ontbreekt. Op basis van de door Sint

Maarten gerealiseerde inkomsten tot en met september 2018 en het historische seizoenspatroon zijn de voor 2019 geraamde baten circa 15% hoger begroot dan naar verwachting over 2018 wordt gerealiseerd. Het realiseren van de begrote baten is erg afhankelijk van het herstel van de economie.

* Op basis van de tweede begrotingswijziging 2018

Belastingontvangsten

De belastinginkomsten van ANG 321,9 miljoen bestaan voornamelijk uit loonbelasting (ANG 148,1 miljoen), omzetbelasting (ANG 118,9 miljoen) en winstbelasting (ANG 24,5 miljoen). Het Cft heeft gedurende 2018 meermaals verzocht om een nadere analyse uit te voeren ten aanzien van de belastinginkomsten. Door in ieder geval de belastingsoorten loonbelasting en omzetbelasting nader te analyseren en de uitkomsten te gebruiken, wordt de kwaliteit en controleerbaarheid van (de toelichting op) de begroting vergroot. Het Cft adviseert alsnog een dergelijke nadere analyse uit te voeren om op deze wijze de te verwachten inkomsten beter van een onderbouwing te kunnen voorzien.

Reactie regering: *De baten zijn in samenwerking met het IMF doorgerekend op basis van de ontwikkelingen in 2018.*

Fees en concessies

In de toelichting schrijft Sint Maarten dat er financiële risico's zijn met betrekking tot diverse deelnemingen. Zo staat beschreven dat "volgens een recent rapport van de Wereldbank deelneming GEBE begin 2019 insolvent zal zijn en dat de regering niet kan uitsluiten dat zij financieel zal moeten bijdragen aan een oplossing". Ook blijkt uit de toelichting dat er financiële risico's zijn ten aanzien van de luchthaven en de haven.

Het Cft plaatst dan ook een kanttekening bij het volledig begroten van de concessie opbrengsten van GEBE (ANG 5 miljoen) en de haven (ANG 5 miljoen) en adviseert Sint Maarten dit onderwerp nader toe te lichten in de ontwerpbegroting en daarbij aan te geven welke beheersmaatregelen worden getroffen om de risico's te mitigeren.

Reactie regering: *wettelijk gezien kan de concessie niet worden kwijtgescholden. Wij gaan er van uit dat de bedrijven in 2019 in staat zijn de verplichting te voldoen.*

Inkomstenverhogende maatregelen

Sint Maarten neemt in de ontwerpbegroting additionele baten op uit hoofde van "compliance effect herstructurering belastingdienst" (ANG 7,5 miljoen), oplopend tot ANG 27,5 miljoen in 2020 en ANG 50,0 miljoen in 2021. Sint Maarten schrijft in de begroting gemiddelde belastinginkomsten te hebben van 19,5% van het BBP, hetgeen niet door het Cft kan worden vastgesteld, en geeft aan te streven naar een percentage van 23%. Sint Maarten geeft niet aan in welk jaar het streefniveau van 23% belastinginkomsten van het BBP bereikt zal worden en op basis van welke maatregelen en uitgangspunten dit gaat worden bereikt. Op grond van vergelijkbare data van de Wereldbank acht het Cft het percentage van 23% op korte termijn aan de hoge kant in vergelijking met het percentage in 2018 (16,3%) en het IMF rapport 'Macro-Fiscal Framework' van mei 2018 (21,6% vanaf 2021). Gelet op het huidige percentage van Curaçao (meer dan 23% in 2017) zou dit op de langere termijn wel realiseerbaar moeten zijn. Het Cft onderschrijft de noodzaak voor het integraal herstructureren van de belastingdienst en heeft Sint Maarten daar de afgelopen jaren meermaals toe opgeroepen. Echter, op basis van de huidige toelichting kan het Cft niet vaststellen of de begrote bedragen uit hoofde van de inkomstenverhogende maatregelen realistisch en haalbaar zijn.

Reactie regering: *De meerjarige ramingen leveren per definitie grotere onzekerheid naarmate de voorspelde uitkomsten verder in de tijd liggen. De raming voor de korte termijn (2019) gaat uit van een toename van 2,8% tov 2018. Deze toename (van 18 tot 20,8%) wordt door de regering conservatief geacht in relatie tot de in Curaçao behaalde resultaten bij hun belastingproject*

Daarnaast begroot Sint Maarten ANG 3 miljoen aan overige "inkomstenverhogende maatregelen". Dit project is nog in een startfase en niet voorzien van een uitwerking in beleidsmaatregelen of wetgeving. De daadwerkelijke effecten zijn daarom onzeker en voor het Cft niet te beoordelen.

Reactie regering: *het regeringsbeleid is gericht op de taakstelling tot inkomens verhogende en uitgaven verlagende maatregelen. De opgenomen taakstelling wordt momenteel uitgewerkt in concrete maatregelen welke per begrotingswijziging in 2019 aan de staten worden voorgelegd.*

Gewone dienst: lasten

De ontwerpbegroting 2019 toont ANG 502 miljoen aan begrote lasten. Het structurele totaal aan lasten in zowel 2015 als 2016 bedroeg circa ANG 455 miljoen, de totale lasten in de eerste helft 2018 bedragen circa ANG 233,5 miljoen. De begroting 2019 laat derhalve een grote stijging van de lasten zien. Een aantal maatregelen die leiden tot aanvullende lasten, zoals ANG 1 miljoen extra uitgaven voor de herstructurering van de belastingdienst, zijn beschreven en tellen op tot circa ANG 8 miljoen. Echter

deze vallen weg tegen de met ingang van 2019 begrote verlaging van de pensioenlasten van ANG 8,7 miljoen. Overigens dient de daarvoor benodigde pensioenwetgeving nog te worden vastgesteld. Het Cft adviseert dan ook de begrote lasten naar beneden bij te stellen.

Het Cft constateert dat de beheerskosten voor de afvalstortplaats naar beneden zijn bijgesteld ten opzichte van de vastgestelde begroting 2018. Het Cft had verwacht dat gezien de diverse problemen met de huidige vuilstortplaats en de gerechtelijke uitspraak er juist een toename van de lasten zou worden begroot.

Het Cft vraagt Sint Maarten om de raming in overeenstemming te brengen met de daadwerkelijke behoefte.

Reactie regering: *De bijstelling is het gevolg van de synchronisatie met de Wereldbank initiatieven. De aanpak van de problematiek vanuit het trustfund zal op korte termijn starten.*

Personeelskosten De personeelskosten zijn volgens de verzamel- en consolidatiestaat begroot op circa ANG 180 miljoen. Dit terwijl de werkelijke personeelskosten gedurende de jaren 2015, 2016 en 2017 jaarlijks circa ANG 155 miljoen bedroegen en in 2019 de personeelslasten naar verwachting structureel met ANG 8,7 miljoen afnemen op basis van aan de Staten aangeboden nieuwe pensioenwetgeving. Het Cft stelt dan ook vast dat de begroting voorziet in een toename van de personeelskosten met circa 22% die gegeven de huidige budgettaire problematiek ongepast lijkt en in ieder geval in onvoldoende mate is toegelicht. Het Cft adviseert Sint Maarten de begrote personeelskosten meer in lijn te brengen met de historische realisaties en nader toe te lichten.

Reactie regering: *De personeelsbegroting is neerwaarts bijgesteld.*

Het Cft constateert daarnaast dat het totaal van de verzamel- en consolidatiestaat ten aanzien van personeelslasten niet aansluit op het totaal van de hoofdstukken personeelslasten in de gewone dienst en adviseert Sint Maarten dit in overeenstemming te brengen.

Kostenbesparende maatregelen

In de begroting is ANG 2,5 miljoen opgenomen als besparing uit kostenbesparende maatregelen. Evenals bij de inkomstenverhogende maatregelen is er nog geen nadere uitwerking van deze maatregelen. Het Cft adviseert Sint Maarten de kostenbesparende maatregelen uit te werken en nader toe te lichten in de begroting.

Het Cft constateert dat de in de tweede begrotingswijziging 2018 opgenomen verlaging van de bezoldiging van Statenleden en Ministers ook voor 2019 is doorgevoerd. Het Cft is in afwachting van de besluitvorming daaromtrent. De in de begrotingswijziging 2018 aangekondigde kostenbesparing ten aanzien van het maximeren van de kabinetskosten per ministerie is niet in de memorie van toelichting terug te vinden of in de begroting te herleiden.

Reactie regering: *Het beleidsvoornemen van de regering om betrokken ministers en statenleden te verzoeken op vrijwillige basis bedoelde 10% in te leveren is momenteel in uitvoering. De meerderheid van de ministers heeft voor akkoord getekend inmiddels. Omdat het proces bij de statenleden een wat afwijkende vorm en doorlooptijd kent, is daarover op dit moment nog niets concreets te melden*

Kapitaaldienst

Sint Maarten heeft zijn kapitaalinvesteringen begroot op ANG 97,4 miljoen. De begrote inkomsten op de kapitaaldienst bedragen ANG 97,4 miljoen en bestaan voor ANG 95,5 miljoen uit voorgestelde leningen waardoor de kapitaaldienst sluitend is. De voorgenomen investeringen bestaan onder andere uit:

- Fase 2 van een Solid Waste Treatment Plant (ANG 18 miljoen)
- Verbetertrajecten bij belastingdienst & financiële administratie (ANG 14,1 miljoen)
- Nieuwe huisvesting van de Staten (ANG 10 miljoen)
- Een nieuw gebouw voor de meteorologische dienst (ANG 8 miljoen)
- Het opknappen en verbeteren van verschillende sportcomplexen (ANG 7,4 miljoen)
- Studiefinancieringen (ANG 5,3 miljoen)

Er is een groot aantal voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst begroot, met als gevolg een omvangrijke leenbehoefte, zeker in relatie tot de voorgaande jaren.

Dit terwijl Sint Maarten zich genoodzaakt ziet ook in 2019 en 2020 leningen aan te gaan voor liquiditeitssteun. Het Cft adviseert Sint Maarten dan ook terughoudend te zijn met kapitaalsinvesteringen en deze zoveel als dat mogelijk is vanuit het wederopbouwfonds te financieren. Het is noodzakelijk dat de voorgenomen investeringen worden geprioriteerd en gerangschikt. De kapitaalinvesteringen zijn vrijwel niet toegelicht en een koppeling met het beleidsdeel van het betreffende ministerie is niet altijd aanwezig. Zo is bijvoorbeeld niet inzichtelijk gemaakt welke afwegingen er zijn gemaakt om te komen

tot een ANG 10 miljoen investering in nieuwe huisvesting voor de Staten. De impact van deze investering in nieuwe huisvesting voor de lasten van de gewone dienst, zoals mogelijk dubbele lasten als gevolg van bestaande huurverplichtingen, ontbreekt. Ook voor diverse andere voorgenomen investeringen ontbreekt dergelijke informatie. De voorgenomen investeringen kunnen niet worden getoetst aan de SNA-criteria. Het Cft maakt dan ook een algeheel voorbehoud op de kapitaaldienst en adviseert u de in de begroting opgenomen kapitaalsinvesteringen naar beneden bij te stellen. Op de kapitaaldienst zijn investeringen opgenomen die volgens Sint Maarten mogelijk geheel of gedeeltelijk via het wederopbouwfonds gefinancierd kunnen worden. Als reden dat deze investeringen in de begroting zijn opgenomen, wordt aangevoerd dat het op zeer korte termijn opstarten van enkele projecten van belang is en dat eventuele financiering via de Wereldbank een lang traject betreft. Het Cft is van mening dat voor projecten in het kader van de wederopbouw het wederopbouwfonds het uitgangspunt dient te zijn. Vermenging van investeringen via de kapitaaldienst en investeringen in het kader van de wederopbouw via het trustfund, acht het Cft onwenselijk. Het Cft adviseert dan ook om alleen voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst te vermelden waarvan financiering via het trustfund niet mogelijk is. Op de kapitaaldienst is een voorgenomen investering van ANG 18 miljoen voor een tweede fase van *Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant* opgenomen. In de begrotingswijziging 2018 stond de eerste fase hiervan op de kapitaaldienst. Zowel het project, de totale investeringsomvang als het aantal fases zijn niet toegelicht. Aangezien afvalverwerking is aangemerkt als prioritair wederopbouwproject adviseert het Cft de voorgenomen investering voor een *Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant* niet op de kapitaaldienst op te nemen maar via het wederopbouwfonds te laten verlopen.

Ook staan er op de kapitaaldienst een aantal dezelfde posten opgenomen als in de tweede begrotingswijziging 2018, bijvoorbeeld het project belastingdienst, ICT hardware en software voor de Algemene Rekenkamer, vervanging vervoersmiddelen, vervanging financiële systemen bij de afdeling comptabiliteit en USONA 1 tablet per kind. Het Cft adviseert dit nader te controleren en waar nodig aan te passen.

Het Cft constateert dat afschrijvingen niet meer zijn opgenomen als inkomsten op de kapitaaldienst en adviseert Sint Maarten deze opnieuw op te nemen in de kapitaaldienst. De omvang van de afschrijvingen in 2019 bedraagt circa ANG 14 miljoen waardoor de leenbehoefte op de kapitaaldienst afneemt met dit bedrag.

Reactie regering: *De kapitaaldienst is conform aangepast*

De kapitaaldienst bevat uitgaven die dienen ter vervanging van door de orkanen beschadigde vaste activa. De kapitaaldienst bevat echter geen inkomsten uit hoofde van mogelijke verzekeringsuitkeringen die zijn ontvangen vanwege de geleden schade. Het Cft adviseert Sint Maarten dit aspect toe te lichten in de begroting 2019.

Reactie regering: *Investeringen in reparatie naar aanleiding van de orkanen zijn niet in de begroting opgenomen.*

Leningen, rentelastnorm en schuldquote

Indien de begrote kapitaalinvesteringen 2018 en 2019 en de te ontvangen liquiditeitssteun 2018 en 2019 als leningen worden aangetrokken zal de schuldquote stijgen tot circa 54% van het BBP (behoudens overige ontwikkelingen in de collectieve sector). Indien de in het FRP begrote leningen worden aangegaan zal de schuldquote zelfs toenemen tot circa 79,5% van het BBP, een onwenselijk hoog niveau.

Zowel het IMF als het Cft hebben aangegeven een schuldquote van circa 40% over langere termijn geschikt te vinden voor kleine open economieën zoals die van Sint Maarten, waarbij het Cft de Landen aanbeveelt een bandbreedte van 5% te hanteren als buffer. Gezien de uitzonderlijke situatie waarin Sint Maarten zich momenteel bevindt, is een tijdelijke overschrijding vooralsnog te rechtvaardigen. Het Cft stelt voor dat op basis van het FRP, dat Sint Maarten recent heeft opgesteld, nader in gesprek wordt gegaan over de wijze van liquiditeitssteun en omvang van de kapitaalsinvesteringen. Het Cft zal daarbij belang hechten aan de ontwikkeling van de rentelastnorm en de schuldquote van Sint Maarten, om te waarborgen dat sprake blijft van duurzaam houdbare overheidsfinanciën.

De effectuering van de in de begroting opgenomen leenbehoefte leidt niet tot een overschrijding van de rentelastnorm, waardoor wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub c van de Rft.

Sint Maarten geeft in de memorie van toelichting aan dat er in 2020 twee leningen van ANG 50 miljoen vervallen, waarbij Sint Maarten ervan uit gaat dat deze leningen geherfinancierd zullen worden. Gegeven de huidige omstandigheden onvermijdelijk.

Reactie regering: *De regering is zich bewust van het dilemma dat ontstaat vanwege toenemende leenbehoefte en beperkte leenruimte versus de schuldquote. Naar verwachting versnelt het economisch herstel zodra de trustfund middelen feitelijk in de samenleving besteed worden. Dit kan een belangrijke impuls leveren aan het GDP en de leenbehoefte verlagen. Vooralsnog bestaat slechts voor een gedeelte*

duidelijkheid van het bestedingstempo van het fonds en rest niets anders dan bij te sturen zodra de economische situatie tekenen van verandering vertoont.

Aanwijzing

Sinds 8 september 2015 is een aanwijzing van de RMR van kracht waar onder andere is bepaald dat ultimo 2018 gecompenseerd dient te zijn voor de tekorten uit de periode 2010-2014 en dat de betalingsachterstanden opgelost dienen te worden. Het op korte termijn voldoen aan de aanwijzing voor wat betreft het compenseren van tekorten is als gevolg van de orkanen onrealistisch geworden. De ontwerpbegroting 2019 ziet dan ook niet toe op het opvolgen van deze punten uit de aanwijzing. Sint Maarten verwacht in de begroting 2019, mede gezien de tekorten en benodigde liquiditeitssteun, niet dat de achterstanden op korte termijn volledig kunnen worden weggewerkt en geeft aan dat de resterende betalingsachterstanden in de toekomst vanuit begrotingsoverschotten worden afgelost. Sint Maarten verwacht vanaf 2021 een begrotingsoverschot te realiseren, noodzakelijk voor het kunnen compenseren van tekorten en het oplossen van de betalingsachterstanden.

Sint Maarten verwacht per januari 2019 een herziening van het pensioenstelsel in te voeren, waarbij de pensioenleeftijd van 62 jaar verhoogd wordt naar 65 jaar. Het is hiervoor noodzakelijk dat het parlement van Sint Maarten nog dit kwartaal de nieuwe pensioenwetgeving accordeert. Ook schrijft Sint Maarten dat zij voornemens is zo mogelijk in 2019 de herziening van het ziektekostenstelsel af te ronden door de introductie van een basisziektekostenpakket. Voor het nemen van maatregelen om het zorgstelsel structureel betaalbaar te houden, is het van belang op korte termijn concrete acties ter beheersing van de zorgkosten te implementeren.

De deadlines van de punten uit de aanwijzing zijn inmiddels al verstreken of vervallen eind 2018. Het Cft heeft Sint Maarten daarom in zijn brief d.d. 27 september 2019 (kenmerk Cft 201800205) verzocht om voor 6 november schriftelijk te rapporteren over de stand van zaken betreffende de opvolging van de punten uit de aanwijzing. Voor punten uit de aanwijzing die eind dit jaar nog niet zijn opgelost, ligt het in de rede dat Sint Maarten een nieuwe deadline verzoekt. Het Cft zal vervolgens, mede op basis van de brief van Sint Maarten, de RMR nader adviseren.

Beleidsprioriteiten en risicoparagraaf

Het Cft ziet de uitgebreide beleidsprioriteiten zoals opgenomen bij de ontwerpbegroting als informatief. Echter, deze beleidsvoornemens worden onvoldoende gekoppeld aan het financiële deel van de ontwerpbegroting. Zo is de renovatie, reparatie en uitbreiding van het Huis van Bewaring te Pointe Blanche en het saneren van de stortplaats genoemd als beleidsprioriteit maar wordt daarvoor geen begrotingsruimte gecreëerd. In de memorie van toelichting wordt daarnaast aangegeven dat de situatie van het wegennetwerk is verslechterd en er onvoldoende gelden zijn begroot voor onderhoud en reparatie. Echter het begrote bedrag voor onderhoud van de wegen gaat in de begroting 2019 naar beneden ten opzichte van de begroting 2018.

Reactie regering: *De kapitaaldienst is ten aanzien van deze punten aangepast*

In de risicoparagraaf schrijft Sint Maarten dat er een lidmaatschap is afgesloten bij de Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility. Sint Maarten geeft aan dat deze ANG 1,8 miljoen aan kosten voor 2019 via het wederopbouwfonds worden vergoed. Deze kosten zijn niet opgenomen in de begroting 2019. Het Cft kan op basis van de memorie van toelichting niet opmaken of dit gaat om een incidentele of structurele uitgave. Het Cft adviseert in de begroting inzichtelijk te maken op welke wijze financiering van deze verzekeringsfaciliteit verloopt en wanneer dit een meerjarige post betreft dit op te nemen in de meerjarenraming.

Financieel beheer

In het FRP noemt Sint Maarten een aantal uitgangspunten voor noodzakelijke verbetering van het financieel beheer. Sint Maarten geeft daarin aan uitvoering te willen geven aan:

- • Het oppakken en uitbreiden van het in 2016 geaccordeerde verbeterplan financieel beheer
- • Het opleiden van overheidspersoneel
- • Het herzien en aanpassen van de financiële verordeningen, beleid en procedures
- • Het vervangen van de huidige financiële systemen

De in de begroting 2019 opgenomen plannen sluiten (deels) aan op het financieel herstelplan op gebied van financieel beheer. In de begroting 2019 is op de kapitaaldienst een bedrag van ANG 2 miljoen opgenomen voor het vervangen van de financiële systemen waardoor invulling wordt gegeven aan punt 4 zoals bovengenoemd. Voor de belastingdienst is een additioneel bedrag van ANG 0,1 miljoen opgenomen voor opleiding van personeel. Echter, uit de begroting is niet te herleiden bij welke andere financiële departementen, waar geen bedrag voor cursussen is opgenomen, additionele opleiding is vereist.

Het nieuwe implementatieplan voor financieel beheer moet nog worden afgerond. Het Cft verzoekt u zorg te dragen dat dit plan zo spoedig mogelijk wordt geaccordeerd zodat indien additionele middelen nodig blijken voor de uitvoering van het verbeterplan, deze ook in de begroting kunnen worden meegenomen.

Reactie regering: *De opleidingsbehoefte is groot maar gekoppeld aan onder andere de keuze voor geautomatiseerde hulpmiddelen. Voor de belastingdienst is al rekening gehouden met de voorbereide keuze voor de aldaar in te zetten systemen. Een keuze voor de vervanger van de bestaande financiële administratie is nog gaande. Samen met SOAB wordt naar het beste alternatief gezocht en op korte termijn aan de ministerraad voorgelegd.*

De Minister van Financiën

ANNEX to Explanatory Memorandum for the Budget 2019

The Board of Financial Supervision Curaçao and Sint Maarten gave advice on the draft budget in accordance with article 11 of the Kingdom Act on Financial Supervision Curaçao and Sint Maarten (Rft). The draft budget (explanatory memorandum) contains, in accordance with article 11 paragraph 2 of the Rft, the article 11 advice including an explanation to what extent and how this advice has been taken into account. This appendix includes the government's response to the advice whereby the relevant text blocks are repeated for the benefit of the reader after which the government's response follows.

Assessment

The explanatory notes to the draft budget are clearly legible and have increased in quality compared to the explanatory notes to the 2018 draft budget. Nevertheless, the Cft is of the opinion that it can not be established whether all the expected receipts and expenditures have been included in the (multi-annual) budget and that these are not adequately explained. As a result thereof, the draft budget 2019 does not meet the criteria of orderliness and verifiability. Therefore this draft does not comply with article 15 paragraph 2 sub a, sub b and sub c of the Rft.

On the basis of the income realized by Sint Maarten up to and including September 2018 and the historical seasonal pattern, the Cft concludes that the income of ANG 413.6 million estimated for 2019 is approximately 15% higher than expected in 2018 (ANG 360 million).

The Cft is of the opinion that realizing the budgeted benefits is very dependent on the recovery of the economy. The expenses seem to have been estimated too high. For example, the structural total expenses in both 2015 and 2016 were estimated to be ANG 455 million and the total expenses in the first half of 2018 amount to approximately ANG 233.5 million.

The draft budget 2019 shows ANG 502 million in expenses.

Government's response: The budget has been recalculated as a result of this assessment. Both income and expenses have been adjusted. The total expenses remained virtually unchanged, partly because of the extra expected costs for the prison (Justice).

In addition, it is still insufficiently clear which cost-saving and yield-increasing measures will be taken in 2019 to keep the shortage on the ordinary expenses as limited as possible.

Government's response The policy's intention is to increase both income and reduce costs. On the revenue side, the reform of the tax authorities is the most important pillar, which is also explained in the budget. For a number of measures on the cost side, legal restrictions still apply which have to be removed before the effects can be entered in the budget. These policy intentions therefore do not currently have any more detailed explanation.

In the draft budget, depreciations are no longer shown as income on the capital expense. As a result, the need to borrow is set too high and the Cft asks you to adjust this. The planned investments on the capital service are insufficiently explained, as a result of which the Cft makes an overall reservation on the capital expense. In the capital expense, investments have also been budgeted which, according to St. Maarten, could possibly be financed through the reconstruction fund. The Cft is of the opinion that the starting point should be that such

investments are not (pre-) financed through the capital expense and that decision-making of the Steering Committee of the reconstruction fund is awaited.

Government's response: The government endorses the observation and has adjusted the capital expense by removing the previously presented redundant financing.

Explanation

Ordinary expense: revenues

Sint Maarten estimated ANG 413.6 million in revenues, an increase of ANG 62.6 million compared to the second fiscal amendment (yet to be adopted) in 2018. This increase is explained by ANG 52.1 million by "economic recovery", for ANG 7.5 million through "compliance effect restructuring tax department" and for ANG 3.0 million through "revenue-increasing measures". In the draft budget, the increase in revenues from "recovery economy" of ANG 52.1 million is divided among the various revenues budgeted per ministry. However, an explanation of the starting points that have been used and on the basis of which this rise has come, is missing. On the basis of the income realized by Sint Maarten up to and including September 2018 and the historical seasonal pattern, the estimated revenues for 2019 is approximately 15% higher than expected in 2018. Realizing the budgeted revenues is very dependent on the recovery of the economy.

* Based on the second budget amendment 2018

Tax income

The tax income of ANG 321.9 million consists mainly of payroll tax (ANG 148.1 million), sales tax (ANG 118.9 million) and profit tax (ANG 24.5 million). The Cft has repeatedly requested during 2018 to carry out a further analysis with regard to tax revenues. By analyzing in any case the types of tax, wage tax and sales tax and using the results, the quality and controllability of (the elucidation of) the budget is increased. The Cft recommends that such a further analysis is carried out in order to better provide an explanation of the expected income.

Government's response: *The revenues have been calculated in cooperation with the IMF on the basis of developments in 2018.*

Fees and concessions

In the explanatory memorandum, Sint Maarten writes that there are financial risks with regard to various participating interests. It is thus described that "according to a recent report from the World Bank, the holding company GEBE will be insolvent in early 2019 and that the government can not rule out that it will have to contribute financially to a solution". The elucidation also shows that there are financial risks with regard to the airport and the port.

The Cft therefore makes a marginal note when fully calculating the concession revenue of GEBE (ANG 5 million) and the port (ANG 5 million) and advises Sint Maarten to further explain this subject in the draft budget and to indicate which management measures must be taken to mitigate the risks.

Government's response: *legally speaking, the concession can not be waived. We assume that the companies will be able to meet the obligation in 2019.*

Revenue-increasing measures

Sint Maarten includes additional revenues in the draft budget under "compliance effect restructuring tax department" (ANG 7.5 million), rising to ANG 27.5 million in 2020 and ANG 50.0 million in 2021. Sint Maarten writes in the budget average tax revenues of 19.5% of GDP, which can not be determined by the Cft, and indicates a target of 23%. Sint Maarten does not indicate in which year the target level of 23% of tax revenues from GDP will be attained and on the basis of which measures and starting points this will be achieved. On the basis of comparable data from the World Bank, the Cft considers the percentage of 23% on the high side in the short term compared to the percentage in 2018 (16.3%) and the IMF report 'Macro-Fiscal Framework' of May 2018 (21.6% from 2021). Given the current percentage of Curaçao (more than 23% in 2017), this should be feasible in the longer term. The Cft subscribes to the need for the integral restructuring of the tax department and has called on Sint Maarten several times in recent years. However, on the basis of the current explanatory notes, the Cft can not determine whether the budgeted amounts arising from the revenue-increasing measures are realistic and feasible.

Government response: *The multi-annual forecasts by definition provide greater uncertainty as the projected outcomes are further in time. The estimate for the short term (2019) assumes an increase of 2.8% compared to 2018. This increase (from 18 to 20.8%) is considered conservative by the government in relation to the results achieved in Curaçao with their tax project.*

In addition, Sint Maarten estimates ANG 3 million in other "revenue-increasing measures". This project is still in a start-up phase and not provided with an elaboration in policy measures or legislation. The actual effects are therefore uncertain and can not be assessed by the Cft.

Government response: *the government policy is focused on the task of raising income and expenditure-reducing measures. The included targets are currently being worked out in concrete measures that are submitted to parliament for each budget amendment in 2019.*

Ordinary expense: expenses

The draft budget for 2019 shows ANG 502 million of budgeted expenses. The structural total expenses in both 2015 and 2016 amounted to approximately ANG 455 million, the total expenses in the first half of 2018 amounted to approximately ANG 233.5 million. The 2019 budget therefore shows a large increase in the expenses. A number of measures leading to additional expenses, such as ANG 1 million extra expenses for the restructuring of the tax department, have been described and add up to approximately ANG 8 million. However, these are eliminated by the cut in the pension charges of ANG 8.7 million as from 2019. Moreover, the required pension legislation has yet to be determined. The Cft therefore recommends adjusting the budgeted charges downwards.

The Cft observes that the management costs for the landfill have been adjusted downwards in relation to the established budget of 2018. The Cft had expected that, in view of the various problems with the current landfill and the court ruling, an increase in the costs would be budgeted.

The Cft asks Sint Maarten to bring the estimate into line with the actual need.

Government's response: The adjustment is the result of the synchronization with the World Bank initiatives. The action to tackle these problems will start in the short term with aid from the trust fund

Personnel costs. Personnel costs are estimated at approximately ANG 180 million according to the collective and consolidation statement. This is despite the fact that the actual personnel costs during the years 2015, 2016 and 2017 amounted to ANG 155 million annually and in 2019 the personnel costs are expected to decrease structurally by ANG 8.7 million based on new pension legislation offered to Parliament. The Cft also notes that the budget foresees an increase in personnel costs of approximately 22% which, given the current budgetary problems, seems inappropriate and in any case insufficiently explained. The Cft advises Sint Maarten to bring the budgeted personnel costs more in line with the historical achievements and to explain them in more detail.

Government response: *The staff budget has been adjusted downwards.*

The Cft also notes that the total of the collective and consolidation statement with regard to personnel costs does not match the total of the chapters of personnel costs in the ordinary expense and advises Sint Maarten to bring this in line.

Cost-saving measures

ANG 2.5 million is included in the budget as savings from cost-saving measures. Like the revenue-increasing measures, there is no further elaboration of these measures yet. The Cft advises Sint Maarten to work out the cost-saving measures and to explain them in the budget. The Cft observes that the reduction in the remuneration of members of Parliament and Ministers included in the second budget amendment 2018 is also implemented in 2019. The Cft is awaiting decision-making on this subject. The cost savings announced in the budget amendment of 2018 regarding the maximization of cabinet costs per ministry can not be found in the explanatory memorandum or can be traced back to the budget.

Government's response: The government's policy intention to request relevant ministers and members of parliament to voluntarily provide 10% is currently in progress. The majority of ministers have signed in agreement by now. Because the process has a somewhat different form and turnaround time with members of parliament, there is still nothing concrete to say about this at the moment.

Capital expense

Sint Maarten has budgeted its capital investments at ANG 97.4 million. The budgeted income on the capital expense amounts to ANG 97.4 million and for ANG 95.5 million consists of proposed loans, as a result of which the capital expense is conclusive. The intended investments include:

- Phase 2 of a Solid Waste Treatment Plant (ANG 18 million)
- Improvement processes at tax department & financial administration (ANG 14.1 million)
- New housing of the States (ANG 10 million)
- A new building for the meteorological service (ANG 8 million)
- Redecorating and improving various sports complexes (ANG 7.4 million)
- Study finance (ANG 5.3 million)

A large number of planned investments on the capital expense have been budgeted, resulting in a substantial need to borrow, especially in relation to previous years.

This while Sint Maarten is forced to take out loans for liquidity support in 2019 and 2020 as well. The Cft advises Sint Maarten to be cautious about capital investments and to finance them as much as possible from the reconstruction fund. It is necessary that the planned investments are prioritized and ranked. The capital investments have hardly been explained and a link with the policy section of the relevant ministry is not always present. For example, it has not been made clear what considerations have been made to arrive at an ANG 10 million investment in new housing for Parliament. The impact of this investment in new housing for the costs of the ordinary expense, such as possible double costs as a result of existing rental obligations, is lacking. Such information is also lacking for various other intended investments. The proposed investments can not be checked against the SNA criteria. The Cft therefore makes an overall reservation on the capital expense and advises you to adjust the capital investments included in the budget downwards.

The capital expense includes investments that, according to Sint Maarten, may be financed wholly or partially through the reconstruction fund. The reason that these investments are included in the budget is that the start-up of a number of projects is very important at very short notice and that any financing via the World Bank involves a long process. The Cft is of the opinion that the reconstruction fund should be the starting point for projects in the context of reconstruction. The Cft considers it undesirable to combine investments via the capital expense and investments in the context of reconstruction via the trust fund. The Cft therefore recommends that only intended investments is reported on the capital expense of which financing via the trust fund is not possible. A capital investment of ANG 18 million for a second phase of Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant has been included in the capital service. In the budget amendment of 2018 the first phase of this was on the capital expense. Both the project, the total investment size and the number of phases have not been explained. Since waste processing is regarded as a priority reconstruction project, the Cft recommends that the planned investment for a Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant should not be included on the capital expense but should taken up in the reconstruction fund.

The capital expense also includes a number of the same items as in the second budget amendment of 2018, for example the Tax and Customs Administration project, ICT hardware and software for the General Audit Chamber, replacement of means of transport, replacement of financial systems with the Compability Department and USONA 1 tablet per child. The Cft recommends that this is further checked and, where necessary, adjusted.

The Cft observes that depreciations are no longer included as income on the capital expense and recommends that Sint Maarten takes these up again in the capital expense. The size of the depreciations in 2019 amounts to approximately ANG 14 million, for which the need to borrow on the capital expense is reduced with this amount.

Government's response: The capital expense has been adjusted accordingly

The capital expense contains expenses that serve to replace fixed assets damaged by the hurricanes. However, the capital expense does not contain any income from possible insurance benefits received due to the damage suffered. The Cft advises Sint Maarten to explain this aspect in the 2019 budget.

Government's response: Investments in repair as a result of the hurricanes are not included in the budget.

Loans, interest charge norm and debt ratio

If the budgeted capital investments of 2018 and 2019 and the to be received liquidity support of 2018 and 2019 are attracted as loans, then the debt ratio will rise to around 54% of GDP (with the exception of other developments in the public sector). If the loans of the FRP are contracted, the debt ratio will even increase to around 79.5% of GDP, an undesirably high level. Both the IMF and the Cft have indicated a debt ratio of about 40% over the longer term suitable for small open economies such as that of Sint Maarten, where the Cft recommends the Countries to use a bandwidth of 5% as a buffer. In view of the exceptional situation in which Sint Maarten is currently in, temporary overruns can still be justified for the time being. The Cft proposes that on the basis of the FRP, which Sint Maarten has recently drawn up, further discussions will be held on the manner of liquidity support and the size of the capital investments. The Cft will give importance to the development of the interest burden norm and the debt ratio of Sint Maarten in order to ensure that sustainable public finances remain. The effectuation of the borrowing requirement included in the budget does not lead to an exceeding of the interest charge norm, as a result of which Article 15 (1) (c) of the Rft is complied with. Sint Maarten states in the explanatory memorandum that two loans of ANG 50 million will expire in 2020, whereby Sint Maarten assumes that these loans will be refinanced. Given the current circumstances inevitable.

Government's response: The government is aware of the dilemma that arises because of the increasing need to borrow and the limited borrowing space versus the debt ratio. The economic recovery is expected to accelerate once the funds from the trust fund are actually spent in society. This can provide a significant boost to the GDP and reduce the need to borrow. For the time being, only a part of the fund's spending pace is clear and there is nothing left to do but to adjust as soon as the economic situation shows signs of change.

Indication

Since September 8th, 2015, an indication of the RMR has entered into force which stipulates, among other things, that by the end of 2018 compensation must be made for the deficits from the period 2010-2014 and that the payment arrears must be resolved. The on short-term compliance with the indication regarding compensation for shortages has become unrealistic as a result of the hurricanes. The draft budget of 2019 therefore does not see the follow-up of these points from the indication. In the 2019 budget, Sint Maarten does not expect the deficits to be completely eliminated in the 2019 budget, in view of the shortages and required liquidity support, and indicates that the remaining payment arrears will be repaid in the future from budget surpluses. Sint Maarten expects to realize a budget surplus from 2021 onwards, necessary to compensate for deficits and to solve payment arrears.

Sint Maarten expects to introduce a revision of the pension system as of January 2019, with the retirement age being increased from 62 to 65 years. For this it is necessary that the parliament of Sint Maarten approves the new pension legislation this quarter. Sint Maarten also writes that it intends to complete the revision of the health insurance system in 2019 by introducing a basic health insurance package. In order to take measures to keep the health care system structurally affordable, it is important to implement concrete actions to manage healthcare costs in the short term. The deadlines of the points from the indication have already expired or expire at the end of 2018. The Cft therefore requested Sint Maarten in its letter of **27 September 2019** (reference Cft 201800205) to report in writing on the current

situation regarding the follow-up of the points from the indication. For items from the indication that have not yet been resolved by the end of this year, it is reasonable for Sint Maarten to request a new deadline. The Cft will then further advise the RMR, partly on the basis of the letter from Sint Maarten.

Policy priorities and risk paragraph

The Cft sees the extensive policy priorities as included in the draft budget as informative. However, these policy intentions are insufficiently linked to the financial part of the draft budget. For example, the renovation, repair and expansion of the House of Detention in Pointe Blanche and the decontamination of the landfill site were mentioned as a policy priority, but no budget space is created for this. In the Explanatory Memorandum it is also indicated that the situation of the road network has deteriorated and insufficient funds have been budgeted for maintenance and repair. However, the budgeted amount for road maintenance is reduced in the 2019 budget compared to the 2018 budget.

Government's response: *The capital expense has been adjusted with regard to these points*
In the risk paragraph, Sint Maarten writes that a membership has been signed at the Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility. Sint Maarten indicates that this ANG 1.8 million in costs for 2019 will be reimbursed through the reconstruction fund. These costs are not included in the 2019 budget. On the basis of the Explanatory Memorandum, the Cft can not conclude whether this is an incidental or structural expense. The Cft recommends making clear in the budget the way in which this insurance facility is financed and if this concerns a multi-annual item, this should be included in the multi-annual estimate.

Financial management

In the FRP, Sint Maarten mentions a number of basic principles for the necessary improvement of financial management. Sint Maarten indicates that it wants to implement:

- Picking up and expanding the financial management improvement plan approved in 2016
- Training government staff
- Reviewing and adjusting the financial regulations, policies and procedures
- Replacing the current financial systems

The plans included in the 2019 budget are (partly) linked to the financial recovery plan in the area of financial management. In the 2019 budget, an amount of ANG 2 million has been included in the capital expense for the replacement of the financial systems, giving effect to point 4 as mentioned above. An additional amount of ANG 0.1 million has been included for the tax department for staff training. However, from the budget it can not be traced back to which other financial departments, where no amount for courses is included, additional training is required.

The new implementation plan for financial management has yet to be completed. The Cft requests that you ensure that this plan is approved as quickly as possible so that if additional resources prove necessary for implementing the improvement plan, these can also be included in the budget.

Government response: *The need for training is large but linked to, among other things, the choice of automated tools. For the tax department, the prepared choice for the systems to be deployed has already been taken into account. A choice for the replacement of the existing*

financial administration is still ongoing. Together with SOAB, the best alternative is sought and presented to the Council of Ministers in the near future.

The Minister of Finance

Council of Advice
Raad van Advies

Strengthening Our Democracy

Aan Zijne Excellentie de Gouverneur van Sint Maarten
Drs. E.B. Holiday
Falcon Drive # 3
Harbour View
Sint Maarten

RvA no. SM/15-18-LV

Onderwerp: Ontwerp van Landsverordening tot vaststelling van de begroting van het land Sint Maarten voor het dienstjaar 2019 (Landsverordening begroting 2019) (uw volgnummer LV-18/0014).

Advies: Met verwijzing naar uw spoedadviesverzoek d.d. 12 oktober 2018 (ontvangen op 15 oktober 2018) om het oordeel van de Raad van Advies inzake bovengenoemd onderwerp en de behandeling hiervan in de vergadering van de Raad d.d. 1 november 2018 en de vaststelling hiervan in dezelfde vergadering, bericht de Raad u als volgt.

Het ontwerp strekt er volgens de overwegingen en de toelichting toe de begroting van het Land voor het dienstjaar 2019 vast te stellen. Bestudering van het ontwerp en bijbehorende toelichting geeft de Raad aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

1. Inleiding

De Raad stelt vast dat de onderhavige begroting een vooruitgang is ten opzichte van de begroting voor het dienstjaar 2018. Dit ontwerp bestendigt daarmee de ingezette lijn van verbetering bij de begrotingswijzigingen in 2018. De Raad adviseert om hierop voort te bouwen en verwacht dat in de komende begrotingen en begrotingswijzigingen steeds meer stappen in die richting gezet zullen worden wat betreft de presentatie, kwaliteit, structuur en inhoud van de ter advisering aan te bieden ontwerpbegrotingen. Een punt van aandacht blijft hierbij zowel de leesbaarheid en toegankelijkheid van de begroting als de toelichting.¹

De Raad is van mening dat de ontwerpbegroting wordt verzwakt door een gebrek aan zowel duidelijke beleidskaders (per ministerie) als een deugdelijke toelichting. Naar de mening van de Raad wordt geen volledig, meetbaar en controleerbaar beeld van het dienstjaar 2019 geschetst. Het ontbreken van weloverwogen beleidsvoornemens die gekoppeld zijn aan niet deugdelijke toelichtingen verzwakt mede de autorisatie-, sturings-, en beleidsfunctie van de

¹ Zie de eerste opmerking in de bijlage bij dit advies.

RvA no. SM/15-18-LV

begroting als een afgeleide van het budgetrecht van de Staten. De Raad adviseert de regering met inachtneming van het voorgaande bijzondere aandacht te besteden aan het duidelijker in beeld brengen van meetbare beleidsvoornemens die niet alleen helder geformuleerd en toegelicht moeten worden, maar die ook gerelateerd dienen te zijn aan de begrote bedragen voor het betrokken dienstjaar (of de daaropvolgende dienstjaren in de meerjarenbegroting).

De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

2. Algemene punten voor verbetering van de begroting 2019

De Raad wenst een aantal essentiële elementen als verbeterpunten voorop te stellen. Op deze wijze kan gestreefd worden naar een betere begroting en, daarop aansluitend, meerjarenbegroting. Indien hierop wordt voortgebouwd zal dit alles ook het opstellen van toekomstige begrotingen vergemakkelijken en de inzichtelijkheid van de begroting verbeteren.

De Raad is zich ervan bewust dat het opstellen van een begroting die aan alle wettelijke eisen voldoet op dit moment een grote opgave is voor de regering. Ook heeft de Raad begrip voor de bijzondere situatie waar het Land zich in het huidige tijdsgewricht in bevindt. Toch adviseert de Raad de regering om meer waarde te hechten aan het principe van de beleidsmatige begroting zoals deze in artikel 14 van de Comptabiliteitslandsverordening wordt uiteengezet. Artikel 14, tweede lid, van de Comptabiliteitslandsverordening bepaalt dat de begroting zowel per hoofdstuk als per functie wordt toegelicht. De daaropvolgende leden drie tot en met zes van dezelfde bepaling noemen de gegevens die de toelichting bij de begroting moet bevatten, waaronder de factoren die aan de ramingen ten grondslag liggen en (voor zover mogelijk) gegevens over de omvang van de activiteiten of prestaties die worden beoogd.

In dit kader verwijst de Raad ook naar hetgeen door het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Cft) in zijn schrijven van 13 april 2017 inzake de begrotingsvoorbereiding 2018 is gesteld.² De Raad is zich ervan bewust dat deze brief van het Cft van voor de effecten van de orkanen Irma en Maria dateert maar acht desalniettemin een aantal punten hiervan van belang. Volgens het Cft dient de begroting volledig, controleerbaar, ordelijk en volledig toegelicht te zijn. Waar het Cft het heeft over een beleidsarme begroting, wordt bedoeld dat enkel bestaand beleid wordt begroot en dat indien tijdens de uitvoering van de begroting blijkt dat additionele financiële ruimte beschikbaar komt, nieuw beleid in de begroting kan worden opgenomen middels een begrotingswijziging.

² College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten, *Begrotingsvoorbereiding 2018*, 13 april 2017, kenmerk: Cft201700063.

Het bovenstaande zou betekenen dat een beleidsvoornemen niet alleen duidelijk moet worden geformuleerd, maar ook dat aangegeven zou moeten worden welke activiteiten of projecten zullen worden verricht om dat voornemen te bewerkstelligen. De Raad acht het in dit kader wenselijk dat het voorgenoemde project om inkomstenverhogende- en kostenbesparende maatregelen te treffen op een dussdanige manier een vertaling vindt in de begroting.

De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

3. Begrotings- en verantwoordingscyclus

Ingevolge de Comptabiliteitslandsverordening bestaat de begrotingscyclus niet alleen uit het opstellen en uitvoeren van de begroting, maar ook uit het afleggen van verantwoording daarover. Dit is een continu proces dat wordt gecoördineerd en bewaakt door de Minister van Financiën.³ De Comptabiliteitslandsverordening kent ten behoeve van deze cyclus diverse procedurele bepalingen, welke tevens data inhouden. In het kader van de begrotingscyclus wordt ook veel waarde gehecht aan de jaarrekeningen. In dit kader heeft de Raad kennisgenomen van het feit dat de opgestelde jaarrekening 2017 tot op heden nog niet door het Cft is ontvangen.⁴ Door het uitblijven van deze jaarrekening ontbreekt een belangrijke bron van informatie die, tezamen met de bijbehorende toelichtingen, een zodanig inzicht in zowel de financiële positie van het Land als de baten en lasten van de collectieve sector geven. Hierdoor wordt het moeilijk om de voorgestelde wijzigingen binnen een financieel- economische context te plaatsen, te analyseren en te beoordelen. Ten behoeve van een deugdelijk financieel bestuur adviseert de Raad dan ook om gevolg te geven aan hoofdstuk 4 van de Comptabiliteitslandsverordening. Hierdoor krijgen niet alleen de Staten, maar ook de inwoners van Sint Maarten, meer inzicht in de financiële situatie van het Land en de collectieve sector.

Met het oog op de precaire financiële positie van het Land en de collectieve sector na de orkanen Irma en Maria adviseert de Raad deze procedurele bepalingen en bijbehorende data strikt na te leven.

De Raad onderschrijft de stelling van de regering op pagina 10 van de toelichting dat er een budget wordt ingesteld voor een 'pool' van deskundigen ten behoeve van alle ministeries. De Raad hoopt dat deze deskundigheid vooral bij het Ministerie van Financiën zal worden ingezet. Het valt namelijk niet te ontkennen dat de orkanen Irma en Maria hebben geleid tot een verslechtering van de financiële administratie van het Land. Echter stammen deze problemen omtrent de financiële administratie reeds vóór de orkanen. Zo heeft het Land over de afgelopen jaren steeds moeten kampen met ICT- en

³ Zie het algemeen deel van de memorie van toelichting bij de Comptabiliteitslandsverordening.

⁴ Conform artikel 18, vierde lid, van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten had de jaarrekening 2017 uiterlijk op 31 augustus 2018 aan het Cft moeten worden verstrekt.

capaciteitsproblemen op de nodige afdelingen.

De Raad ziet dan ook graag een structurele oplossing in dit kader en adviseert de regering om de nodige stappen te ondernemen voor ondersteuning en assistentie bij de financiële administratie.

4. Wettelijke eisen

De landsverordening tot vaststelling van de begroting, en de daarbij behorende toelichting, dient in zijn geheel te voldoen aan de bepalingen en de eisen die zijn opgenomen in de Rijkswet financieel toezicht (hierna: Rft), de Staatsregeling en de Comptabiliteitslandsverordening.

De Raad constateert dat de begroting 2019 op verschillende onderdelen is verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Echter is deze, zoals de regering zelf aangeeft in de toelichting, niet geheel conform de normen van de Rft, de Staatsregeling en de Comptabiliteitslandsverordening. In dit kader constateert de Raad dat door het feit dat niet alle uitgaven worden gedekt door de beschikbare middelen, sprake is van een begrotingstekort, waardoor niet wordt voldaan aan artikel 15 Rft en artikel 100, tweede lid, van de Staatsregeling. Echter stelt de regering dat zij in 2019 wederom een beroep zal doen op artikel 25 Rft om voor de begroting 2019 af te mogen wijken van de normen van artikel 15 Rft. Totdat een formeel besluit door de rijksministerraad komt, moet de Raad echter vaststellen dat niet wordt voldaan aan de eisen van artikel 15, eerste lid, Rft. Ook eist artikel 100, tweede lid, van de Staatsregeling dat de begroting van het Land sluitend moet zijn. Van artikel 100, tweede lid, van de Staatsregeling mag bij rijkswet worden afgeweken. Ook wordt hier niet aan voldaan totdat op basis van de Rft een formeel besluit door de rijksministerraad wordt genomen. De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

Voorts constateert de Raad dat de toelichting bij het onderhavige ontwerp ontoereikend is en niet voldoet aan de vereisten gesteld in de artikelen 14 en 15 van de Comptabiliteitslandsverordening. Op de eerste plaats is de informatie die de regering in het ontwerp presenteert naar het oordeel van de Raad niet specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden (SMART)-geformuleerd en onvoldoende toegelicht. Op de tweede plaats komen de beleidsdoelen niet overeen met de voorwaarden gesteld in artikel 14 en artikel 15 van de Comptabiliteitslandsverordening, waardoor deze niet te verifiëren zijn. Het is van groot belang dat de begroting zodanig is opgemaakt dat deze overzichtelijk en controleerbaar is om op deze manier invulling te geven aan de wettelijk verankerde "checks and balances". De Raad onderstreept de noodzaak van het opstellen van begrotingsposten die hun uitleg en vertaling vinden in een bijbehorende en vooral toereikende toelichting.

De Raad erkent dat gezien de huidige omstandigheden het voor de regering op dit moment moeilijk is om hier uitvoering aan te geven maar wenst de regering er alsnog op te wijzen dat ter bevordering van deze “checks and balances” het van uitermate groot belang is om het ontwerp van een grondige toelichting te voorzien.

De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

Met betrekking tot het beleidsdeel van de begroting constateert de Raad dat niet altijd duidelijke en meetbare beleidskaders zijn geformuleerd. Ter adstructie wijst de Raad op het beleidsvoornemen van het Ministerie van Financiën op pagina 33 van de toelichting om goed bestuur te bevorderen en het beleidsvoornemen van het Ministerie van Volksgezondheid, Sociale Ontwikkeling en Arbeid op pagina 44 van de toelichting om “*wet- en regelgeving te verbeteren*”. De Raad merkt op dat deze beleidsprioriteiten zeer algemeen van aard zijn. Gelet op het ontbreken van specifieke beleidskaders en een toereikende toelichting doet zich een situatie voor waarin posten en beleidskeuzes minder nauwkeurig en inhoudelijk beoordeeld en gecontroleerd kunnen worden.

De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

5. Gewone dienst

5.1. *Herziening van het ziektekostenstelsel*

De Raad weet uit de afgelopen jaren dat de situatie met betrekking tot het ziektekostenstelsel een van de belangrijkste financiële risico's vormt voor het Land en feitelijk niet houdbaar is. Dit volgt zowel uit de aanwijzing van de rijksministerraad van 8 september 2015⁵ maar ook uit de risico's opgenomen op pagina 46 van de toelichting. De regering stelt in dit kader op pagina 5 van de toelichting dat zij voornemens is de herziening van het ziektekostenstelsel zo mogelijk in 2019 af te ronden. De Raad kan zich echter niet vinden in de stelling van de regering dat veel van de bestaande risico's met de afronding van de herziening tijdens het dienstjaar 2019 zullen worden geëlimineerd. In dit kader merkt de Raad op dat het enkel vaststellen van wetgeving zonder dat de feitelijke implementatie in 2019 plaatsvindt niet meteen tot gevolg heeft dat ‘veel’ van de bestaande risico's werkelijk in 2019 gemitigeerd zullen worden. Het is de Raad zonder nadere toelichting op dit punt niet duidelijk hoe de regering voornemens is om voor het dienstjaar 2019 deze onhoudbare situatie zoveel mogelijk te mitigeren afwachtende op een structurele oplossing.

De Raad adviseert de regering om in de toelichting nader in te gaan op dit punt.

⁵ AB 2015, no. 28.

5.2. Kostenbesparende- en inkomstenverhogende maatregelen

De regering stelt dat zij van plan is om in 2019 een aantal kostenbesparende- en inkomstenverhogende maatregelen door te voeren. De Raad constateert dat deze maatregelen worden begroot maar nog niet in vastgestelde wetgeving of beleid zijn gegoten. Derhalve kan de Raad geen oordeel vormen over de haalbaarheid van deze maatregelen. Indien een deel van deze maatregelen in wetgeving gegoten moet worden wijst de Raad de regering op het feit dat realistisch moet worden begroot gezien de tijdrovendheid van dergelijke procedures.

De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

Voorts constateert de Raad dat de waarde van deze maatregelen niet consequent door de toelichting heen worden opgenomen en op die manier voor verwarring zorgt. Zo wordt door de regering op pagina 8 van de toelichting gesteld dat het om een totale besparing van NAF 5,5 miljoen gaat. De Raad heeft met moeite afgeleid dat het gaat om NAF 3 miljoen aan inkomstenverhogende maatregelen en NAF 2,5 miljoen aan kostenbesparende maatregelen. De Raad heeft in de bijlage bij dit advies opmerkingen van redactionele aard opgenomen waar verkeerde verwijzingen naar deze bedragen zijn opgenomen.

De Raad adviseert de regering om zo vroeg mogelijk in de toelichting een splitsing van de totale besparing in deze twee onderdelen te maken om verwarring te voorkomen.

De Raad constateert dat met betrekking tot de bezoldiging van ministers een verlaging van 10% is doorgevoerd en voor de Statenleden een verlaging van 5,29%. Echter worden deze verschillen geheel niet toegelicht. De Raad verwijst in dit kader naar de tweede begrotingswijziging 2018 waar de regering stelt dat zij in het vierde kwartaal van 2018 een kostenbesparende maatregel beoogt door te voeren waarbij de Statenleden en ministers vrijwillig 10% van hun basissalaris zullen inleveren. De Raad kan niet anders concluderen dan dat deze vrijwillige verlaging in de onderhavige ontwerpbegroting is doorgevoerd. Echter is de Raad nog steeds niet bekend met formele besluitvorming tussen de relevante partijen over dit onderwerp. De Raad adviseert de regering om, indien nog niemand (formeel) akkoord is gegaan met dit voorstel, af te zien van het doorvoeren van deze verlaging totdat een duidelijk akkoord is bereikt. Tevens adviseert de Raad om in de toelichting hierop in te gaan, nu op dit moment hier geen informatie over wordt verschaft.

5.3. Personeelskosten

De Raad leidt uit de verzamel- en consolidatiestaat af dat de personeelskosten voor 2019 op NAF 180,5 miljoen zijn begroot. In dit kader dient opgemerkt te worden dat de vermoedelijk werkelijke uitgaven in 2017 op NAF 158 miljoen

worden geschat en dat een wijziging van de pensioenwetgeving per 1 januari 2019 tot gevolg zal hebben dat de personeelskosten voor het Land structureel met NAF 8,7 miljoen zullen afnemen. De Raad kan zonder nadere toelichting op dit punt dan ook niet verklaren waarom ten opzichte van 2017 sprake is van een dergelijke stijging van de begrote personeelskosten.

De Raad adviseert de regering om in de toelichting op deze stijging van de personeelskosten in te gaan en om daarmee ook de vermoedelijke uitgaven voor 2018 mee te wegen.

5.4. Concessies en fees

Op pagina 14 van de toelichting wordt door de regering het volgende gesteld met betrekking tot de te ontvangen concessies: *“Daarnaast tekenen we aan dat in 2019 geen rekening wordt gehouden met voorzieningen op te ontvangen concessie inkomsten (...).”* De Raad trekt zijn twijfels over hoe realistisch het is om bij voorbaat hiervan uit te gaan. De regering stelt namelijk zelf op pagina's 11 en 12 van de toelichting dat uit een recent rapport van de Wereldbank blijkt dat GEBE begin 2019 insolvent zal zijn en dat niet uitgesloten kan worden dat het Land financieel zal moeten bijdragen aan een oplossing. Ook wordt op pagina 12 gesteld dat er financiële risico's zijn met betrekking tot de verliesgevendheid van de haven. Zowel de haven als GEBE betalen jaarlijkse concessies aan het Land.

De Raad vraagt de regering om dit punt nader toe te lichten.

De Raad constateert dat bij het Ministerie van Toerisme, Economische Zaken, Verkeer en Telecommunicatie de begrotingsposten 'hazardspelen' en 'loterijverordening' met substantiele bedragen worden verhoogd. Deze verschillen zijn uit de toelichting niet af te leiden. De Raad vermoedt in dit kader dat het hier gaat om verhogingen van de verschuldigde rechten voor deze vergunningen. Indien dit het geval is, wijst de Raad op het feit dat deze rechten in wetgeving zijn vastgelegd en over het kalenderjaar worden berekend. Dit zou betekenen dat de relevante wetgeving per 1 januari 2019 in werking zou moeten treden. De Raad betwijfelt derhalve of deze verhogingen realistisch zijn gezien het korte tijdsbestek tot het einde van het jaar en omdat de betreffende wetsontwerpen die deze wijzigingen zouden bewerkstelligen nog niet aan de Raad zijn aangeboden.

De Raad adviseert de regering om in de toelichting in te gaan op dit punt.

6. De meerjarenbegroting

Uit artikel 13 van de Comptabiliteitslandsverordening volgt dat een meerjarenbegroting verplicht deel uitmaakt van de begroting. Door middel van deze meerjarenbegroting kunnen de effecten van beleid over meerdere jaren worden uitgewerkt, aangezien deze immers niet zijn beperkt tot één dienstjaar. Het tweede lid van voornoemd artikel geeft daarbij aan dat de meerjarenbegroting zoveel mogelijk dient aan te sluiten bij de systematiek van

de ingediende begroting en wordt voorzien van een toelichting. De ramingen worden daarbij voor de gewone dienst tenminste gerangschikt naar economische categorieën en voor de kapitaaldienst vermeld per te ramen investering en krediet. De Raad constateert echter dat de meerjarenbegroting zeer summier is en ten aanzien van meerdere aspecten niet voldoet aan deze normen van artikel 13, tweede lid, van de Comptabiliteitslandsverordening. De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

De regering stelt op pagina 30 van de toelichting dat zij een lidmaatschap heeft afgesloten bij de Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility (hierna: CCRIF) voor een geschat bedrag van NAf 1,8 miljoen voor het dienstjaar 2019. De regering gaat er echter verder niet op in of het hier om een structureel jaarlijks terugkerende kostenpost gaat. Het komt de Raad logisch voor dat een verzekering jaarlijks terugkerende kosten met zich meebrengt maar dit is echter niet uit de toelichting af te leiden. Indien het hier om structurele kosten gaat adviseert de Raad om deze kosten in de meerjarenbegroting door te voeren.

Tevens constateert de Raad dat met betrekking tot de CCRIF de regering stelt dat deze in ieder geval voor 2019 via het wederopbouwfonds wordt vergoed.⁶ De Raad kan dan zonder nadere toelichting op dit punt niet begrijpen waarom op pagina 5 van het getallenboek een post ter waarde van NAf 300.000,- hiervoor wordt opgevoerd. Dit komt niet overeen met het door de regering op pagina 30 genoemd bedrag van NAf 1,8 miljoen. De Raad vraagt de regering om nadere toelichting op dit punt.

Met betrekking tot de meerjarenbegroting is het de Raad voorts niet duidelijk op welke wijze rekening wordt gehouden met de aflossing en betaling van rente op de lopende leningen.

De Raad vraagt de regering om dit duidelijk aan te geven in de meerjarenbegroting, dan wel om dit punt nader toe te lichten.

7. Kapitaaldienst

De kapitaaldienstinvesteringen worden voor 2019 begroot op NAf 97,4 miljoen. Dit is een substantieel leenbehoefte ten opzichte van voorgaande dienstjaren. De Raad constateert dat de voorgenomen investeringen amper tot niet zijn toegelicht waardoor niet voldaan wordt aan artikel 14 van de Comptabiliteitslandsverordening en het onmogelijk is voor de Raad om de voorgenomen investeringen te beoordelen. Gezien de financiële situatie waar het Land zich in bevindt, gekoppeld aan het feit dat er nog in 2019 en 2020 liquiditeitssteun nodig zal zijn, adviseert de Raad om terughoudend te zijn en de voorgenomen investeringen te prioriteren. De Raad wijst in dit verband naar de voorgenomen investering van NAf 10 miljoen voor nieuwe huisvesting van de Staten, welke geheel niet is toegelicht. Daardoor wordt niet inzichtelijk

⁶ Toelichting bij het ontwerp, p. 30.

gemaakt wat de (financiële) afwegingen zijn geweest en of dit een investering is die dusdanig dringend is dat een lening in 2019 gerechtvaardigd is. De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

De Raad constateert dat een aantal investeringen die al in de tweede begrotingswijziging 2018 staan opgenomen alweer in de begroting 2019 voorkomen. Ter adstructie verwijst de Raad naar de volgende investeringsposten: hard en software voor de Algemene Rekenkamer, kantoorinrichting voor de Raad van Advies en het project belastingdienst. De Raad vraagt de regering om nadere toelichting over de overlap van deze investeringsposten en indien nodig de kapitaaldienst dan wel de toelichting dienovereenkomstig aan te passen.

Voorts stelt de regering dat een deel van de kapitaaldienst investeringen geheel of gedeeltelijk via de wederopbouw gelden gefinancierd kunnen worden. Echter heeft de regering ervoor gekozen om deze investeringen alsnog in de kapitaaldienst op te nemen "*vanwege het lange traject voor eventuele financiering via de Wereldbank*".⁷ De Raad wenst in dit kader een opmerking die hij in zijn advies inzake de tweede begrotingswijziging 2018⁸ heeft gemaakt, hier opnieuw te plaatsen:

Vanuit een juridisch perspectief acht de Raad het onwenselijk om deze financieringsbronnen op een dergelijke manier te mengen. De Raad adviseert de regering om goed uit te zoeken of de door de Wereldbank gehanteerde beoordelingscriteria één op één loopt met die van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten. De Raad ziet op dit moment en zonder nadere toelichting te veel juridische onzekerheden bij het dusdanig mengen van deze financieringsbronnen. Ook is het de Raad niet duidelijk of de opgenomen wederopbouw gelden in de vorm van een lening worden uitgekeerd en zo wel tegen welke voorwaarden. Dit levert nog een mogelijke complicatie voor deze keuze van de regering. De Raad vraagt hiervoor de aandacht.

8. Overige opmerkingen

- Uit het ontwerp blijkt dat zowel de Minister van Financiën als de Minister van Algemene Zaken het ontwerp zullen tekenen. De Raad is zich ervan bewust dat dit bij de vastgestelde Landsverordening begroting 2018 is gebeurd maar merkt op dat dit niet strikt noodzakelijk is. Het is de Raad, zonder enige toelichting op dit punt, onduidelijk waarom de Minister van Algemene Zaken medeondertekenaar is van het ontwerp. Uit geen enkele regeling blijkt immers dat de opstelling, toezicht en uitvoering van de

⁷ Toelichting bij het ontwerp, p. 4.

⁸ RvA no. SM/12-18-LV.

landsbegroting binnen diens portefeuille valt.⁹ Onder verwijzing naar aanwijzing 146 van de Ar, het ongevraagd advies van de Raad van 22 juli 2014 ter zake van het medeondertekenen van bekrachtigde wet- en regelgeving door de Minister van Algemene Zaken (RvA no. SM/05-14-OA) en de reactie van de regering daarop, adviseert de Raad de medeondertekening te heroverwegen. Indien de medeondertekening niettemin wenselijk wordt geacht, adviseert de Raad deze wenselijkheid te onderbouwen in de toelichting.

De Raad vraagt hiervoor aandacht.

- De Raad acht het positief dat een risicoparagraaf in de toelichting op de begroting is opgenomen. Echter wordt niet vermeld welke stappen de regering voornemens is te nemen om de risico's zoveel mogelijk te beperken.

De Raad adviseert de regering om in de toelichting ook in te gaan op het mitigeren van de geïdentificeerde risico's.

- De Raad constateert dat er redelijk uitgebreide beleidsprioriteiten worden gesteld op pagina's 28 tot en met 55 van de begroting. Echter vinden deze vaak geen vertaling in het financieel deel. Zo worden beleidsprioriteiten gesteld waarvoor geen middelen in de begroting zijn gereserveerd. De Raad geeft hier als voorbeeld de voorgenomen investeringen die nodig zijn voor de Huis van Bewaring, welke wel als beleidsprioriteit worden genoemd op pagina 36 van de toelichting maar niet in het financieel deel zijn begroot. De Raad adviseert de regering om dit na te gaan en om de beleidsprioriteiten in lijn te brengen met het financieel deel en alleen op te voeren indien daar ruimte voor bestaat in de begroting.
- De Raad constateert dat op pagina 2 van de toelichting wordt gesteld dat het EUR 550 miljoen aan wederopbouw gelden in de vorm van een schenking is geweest. De Raad vraagt de regering om dit nader toe te lichten nu dit eerder niet op een dusdanig duidelijke manier is gesteld.
- Op pagina 4 van de toelichting wordt gesteld dat voor het verbeteren van het financieel beheer 12 projecten in 2018 zijn herstart. Deze projecten worden echter niet genoemd of gespecificeerd.

De Raad vraagt de regering om deze projecten nader toe te lichten en waar mogelijk te concretiseren.

- De Raad is van oordeel dat de stelling van de regering op pagina 10 van de toelichting over de betalingsachterstanden nadere toelichting behoeft. De regering stelt dat zij verwacht "*mede gezien de tekorten en benodigde liquiditeitssteun, niet dat de achterstanden op korte termijn volledig kunnen worden weggewerkt. De resterende schulden zullen in de toekomst vanuit begrotingsoverschotten worden afgelost.*" De Raad wijst de regering op het feit dat formele afspraken met de betreffende schuldeisers dienen te worden gemaakt en acht het onwenselijk dat in de toelichting hier

⁹ De Raad verwijst in dit kader naar zowel de Staatsregeling als de Comptabiliteitslandsverordening.

nauwelijks tot geen aandacht aan wordt besteed.

De Raad adviseert de regering om in de toelichting in te gaan op de stand van zaken omtrent het formaliseren van de betalingsafspraken met deze schuldeisers.

- Conform artikel 12, eerste lid, onderdeel g, van de Comptabiliteitslandsverordening dient een overzicht te worden toegevoegd van de eigendommen van het Land. In het tot het ontwerp behorende overzicht wordt alleen het wagenpark van het Land opgenomen. Daardoor is uit dit overzicht niet duidelijk welke zaken het Land allemaal in eigendom heeft. In dit kader merkt de Raad op dat hij de regering niet volgt in haar reactie op dit punt in het nader rapport inzake het ontwerp van Landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Land voor het dienstjaar 2017.¹⁰ Het is moeilijk voorstelbaar dat naast het wagenpark deze eigendommen alleen betrekking hebben op de overheidsbedrijven, zoals in het nader rapport gesteld. De Raad denkt hierbij onder meer aan inventaris en onroerende zaken in eigendom van het Land die niet zijn opgenomen in dit overzicht.

De Raad adviseert dit overzicht met inachtneming van het bovenstaande te herzien.

- De Raad constateert dat het Land relatief veel auto's in eigendom heeft.¹¹ De Raad adviseert na te gaan of met betrekking tot deze auto's kosten kunnen worden bespaard, onder andere door kritisch te bekijken welke dienst of afdeling daadwerkelijk een auto nodig heeft.
- De Raad constateert dat in het overzicht van dienstverleningsovereenkomsten de totale kosten per dienstverleningsovereenkomst ontbreken. De Raad meent, onder verwijzing naar artikel 12, eerste lid, onderdeel h, jo. artikel 2 van de Comptabiliteitslandsverordening, dat het opvoeren van de lasten die gekoppeld zijn aan deze dienstverleningsovereenkomsten wenselijk is. Immers kan alleen dan inzicht gegeven worden in de financiële lasten die met deze dienstverleningsovereenkomsten gemoeid zijn. Ter onderbouwing van deze zienswijze verwijst de Raad voorts naar het tweede lid van artikel 12 van de Comptabiliteitslandsverordening¹² en het overzicht van huurovereenkomsten en overheidsgebouwen dat ook in deze begroting is opgenomen en waarin wel de bijbehorende kosten worden vermeld. De Raad adviseert vanwege het bovenstaande om in het overzicht van dienstverleningsovereenkomsten de totale kosten per overeenkomst te vermelden.

¹⁰ Zie het nader rapport inzake het ontwerp van Landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Land voor het dienstjaar 2017, p. 13.

¹¹ Zie het overzicht van eigendommen (wagenpark) op pagina's 94 tot en met 98 van de begroting 2019.

¹² Deze bepaling luidt: "Eventueel voorhanden zijnde andere cijfermatige gegevens die het inzicht in het te voeren beleid kunnen bevorderen worden aan de begroting toegevoegd. Hiertoe worden eveneens gerekend afzonderlijke gegevens over grote projecten." De zinsnede in dit tweede lid – "andere cijfermatige gegevens" – impliceert dat het eerste lid, waarin het overzicht van dienstverleningsovereenkomsten is opgenomen, ook betrekking heeft op cijfermatige gegevens.

10. Wetstechnische en redactionele opmerkingen

In de bijlage zijn vermeld de opmerkingen van wetstechnische en redactionele aard welke een integraal onderdeel vormen van het advies.

11. Conclusie

Concluderend geeft de Raad de regering in overweging de ontwerp-landsverordening niet naar de Staten te zenden dan nadat rekening zal zijn gehouden met de opmerkingen van de Raad.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Raad van 1 november 2018.

De Secretaris

De Vice-voorzitter

Dhr. mr. A.G. Baly

Mevr. mr. drs. M.C.C. Brooks-Salmon

BIJLAGE bij het advies d.d 1 november 2018, RvA no. SM/15-18-LV

Opmerkingen van redactionele en wetstechnische aard

Zowel het ontwerp als de nota van toelichting bevat een aantal redactionele en wetstechnische onvolkomenheden. De Raad geeft de volgende niet-limitatieve voorbeelden:

- a. De Raad constateert dat meerdere onderdelen van de begroting zeer slecht leesbaar zijn. Ter adstructie verwijst de Raad naar de Uitgaven Gewone Dienst alsmede de kopjes in het overzicht van eigendommen (wagenpark). Deze slechte leesbaarheid belemmert de toegankelijkheid van de begroting en daarmee de waarde van de begroting als verantwoordingsstuk.
De Raad adviseert om de leesbaarheid te verbeteren door een groter lettertype te hanteren en tabellen van hogere kwaliteit te gebruiken. Ook adviseert de Raad om bij het opstellen van de begroting rekening te houden met het gegeven dat in de wetgevingsprocedure (en daarna) zwart/wit-kopieën gemaakt zullen worden van de begroting. De Raad denkt hierbij aan het gebruik van kleuren die voldoende kleurcontrast hebben indien een zwart/wit-kopie wordt gemaakt.
- b. De Raad adviseert in de gehele begroting, inclusief diens bijlagen, de Nederlands-Antilliaanse gulden in overeenstemming met aanwijzing 59, tweede lid, van de Aanwijzingen voor de regelgeving van Sint Maarten (hierna: Ar) aan te geven met het valutateken 'NAf'. Ter illustratie verwijst de Raad naar 'Naf' op pagina 13 en 20 en 'ANG' in hoofdstuk 3.5 van de toelichting.
- c. De Raad adviseert, ten behoeve van de cijfermatige congruentie, om het gebruik van punten en komma's consistent toe te passen. Ter illustratie wijst de Raad op het genoemde 'NAf 1.919 miljoen' op pagina 19 van de toelichting.
- d. De Raad adviseert, onder verwijzing naar de toelichting bij aanwijzing 72, vijfde onderdeel, van de Ar, om hoofd- en kleine letter gebruik conform deze aanwijzing toe te passen. De Raad geeft de voorbeelden:
 - 'het Land Sint Maarten' vervangen met 'het Land' of het 'land Sint Maarten';
 - op pagina 13 'minister van Justitie' en 'minister van OCJS' vervangen met 'Minister van Justitie' en 'Minister van OCJS', respectievelijk; en
 - op pagina 20 'het ministerie van Justitie' vervangen met 'het Ministerie van Justitie'.
- e. De Raad constateert dat de toelichting een aantal taalkundige misslagen bevat. De Raad geeft de volgende voorbeelden ter illustratie:
 - De Raad adviseert om op pagina 4 'het Commissie financieel toezicht' te vervangen met 'het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten'.

- De Raad constateert op pagina 6, laatste alinea, eerste volzin, dat het volgende zinsdeel niet loopt: 'tot overeenstemming komen met betrokken tot de partijen'.
 - De Raad adviseert om op pagina 7, eerste alinea, eerste volzin, 'de toelichting het ontwerp' te veranderen in 'de toelichting op het ontwerp'.
 - De Raad adviseert om op pagina 9, een voor laatste alinea, tweede volzin, 'de Wederopbouwfonds' te vervangen met 'het Wederopbouwfonds'.
- f. De Raad constateert dat op pagina 3 van de toelichting de afkorting 'IMF' wordt gebruikt zonder dat deze eerder is gedefinieerd. De Raad adviseert om op pagina 3 "IMF" eerst voluit te schrijven en dan af te korten.
- g. De Raad adviseert om op pagina 9, tweede alinea, eerste volzin, 'de orkanen' te vervangen met 'Irma en Maria'.
- h. De Raad adviseert om op pagina 11 'GEBE N.V.' te veranderen in 'N.V. GEBE'.
- i. De Raad constateert dat op pagina 14 van de toelichting abusievelijk wordt vermeld dat de inkomstenverhogende maatregelen een resultaat van NAf 3,5 miljoen zullen hebben. Later in de toelichting is gesteld dat dit bedrag NAf 3 miljoen bedraagt. De Raad adviseert dit aan te passen.